

С. ЧЕРКАСЕНКО

(П. СТАХ)

ТВОРИ

II

КИЇВ · ВІДЕНЬ
ВИДАВНИЧЕ ТОВАРИСТВО
„ДЗВІН”

1

9

2

0

2012

Т В О Р И

II

ЛННБ України ім.В.Стефаника

00598189 (/)

B-5821/2

С. ЧЕРКАСЕНКО

(П. СТАХ)

ТВОРИ

II

КИЇВ · ВІДЕНЬ
ВИДАВНИЧЕ ТОВАРИСТВО
„ДЗВІН”

1

9

2

0

Зб. пох. Ви. УРСР - 1954

Львівська бібліотека
АН УРСР
№ И 0195.386

12691
Збірник С. ВОЗНЯКА

З друкарні Христофа Райсера Синів у Відні

Кохання
Недоплетений вінок

СПОГАДИ

Сміятись чи ридать?..
В один акорд громовий
Свої прокльони - б всі з'єднать —
Безодню мук, пекучих мук,
В один багатодзвонний згук
І з ним — сконать!..
Чи в блиск сліпучий, веселковий
Минулеє убрать?
Як перед богом осяйним,
Воскреслим богом, знов живим,
Побожно впасти в молитвах
У прах,
Сльозами щастя заридать?..
Ні, ні!.. В душі, як у могилі.
Хай сплять вони,
Ті спогади зрадливої весни —
Страшні,
Болючі і сумні,
Але, як мрії, вічно милі.
Докором дошкульним
Спокою їх не сполохну
І сам на варті не засну
Над скарбом дорогим:
Тихенько буду їх перебірати
І обережненько сплітати
Укупі з терном квітоньки —
Про те, що згинуло, гадки...

ПРОБУДЖЕННЯ ВЕСНИ

Присмерк вечірній...
В пітьмі ефірній
    Усміхи зір,
Демон звабливий,
Шепіт пестливий —
    Ніжний зефір.
Тіні, страхіття.
Шум верховіття.
    Ніч край вікна...
Тихе зітхання,
Думи, чекання,
    Втома без сна,
Тіла тремтіння,
Нуда, горіння,
    Сльози в очах,
Погляд турботний,
Усміх скорботний
    В стислих устах...
Ранок в тумані.
В серці незнані
    Передчуття.
Ліжко. Кошмари,
Привиди, чари
    І — забуття...

КОХАННЯ

Воно прийшло... Ще злегка червонів
Блідим рум'янцем захід тихомрійний;
Поволі гасли тіні; гомонів
За садом тиск рухливий,невпокійний.
Зійшла зоря... Змагаючись із сном,
Мов стомлені за день маленькі діти,
В знеможі вінчики схилили квіти
І дихали зворушливим теплом.
Воно прийшло... Дивились журно в сад
Твої стрівожені чеканням очі;
Передчуттям невідомих принад
Палало серденько назустріч ночі.
Десь спів бренів... В голівці молодії
Вставав — зникав рій образів прекрасних,
Сплітався вінок нев'янучих надій
І плив у Будучність на хвилях щасних.
Незнані ще, тривоги всі твої
Ховала ніч завісою мовчання,
А в гущині, вже п'яні од кохання,
У щасті мук сміялись солов'ї...
Воно прийшло... Промінням золотим
В нічній пітьмі кохання засіяло:
В квітках душа розкрилась перед ним,
А серце... серце щастям заридало!..

ЗУСТРІЧ

В заснулий мрійний сад непевною ходою
Зійшла ти крадькома з шумливої веранди,
У серце кинувши блакить своїх очей,
Що вабила мене красою неземною.
Мовчала ніч. Купались в пахощах троянди,
І з щастя журно десь сміявся соловей...

На поклик твій захований і довгожданий
Душа полинула на крилах раювання...
До ніг тобі поклав я серце — твій трофей,
Моливсь тобі, як ти шептала: „мій коханий“...
Мовчала ніч, благословляючи признання,
Над щастям десь ридав у співах соловей...

Нас трое там було в гущавині дрімливій:
Я, ти, кохана, і щастя вкупі з нами —
Далеко од життя, далеко од людей...
А там над нами десь, у темряві зрадливій,
Свій журний сміх переплітаючи сльозами,
Заснулий сад будив подзвінням соловей...

У ХВИЛЯХ ЩАСТЯ

„Любий мій! в імлістім морі,
Серед пільми, серед ночі,
Сяють нам привітно зорі“...

— Зоре ясна! то горять коханням очі...

„Любий мій! серед мовчання
Безліч квітів тут буяє,
Шле свої нам привітання“...

— Квітко красна! то кохання розцвітає...

„Любий мій! мелодії дивних
Ллються хвилі звідусюди...
Де той хор співців чарівних?“..

— То, мій раю, співів серця повні груди!..

„Любий мій! вже ніч минає:
Схід занявся у тумані,
Ранок сонцем нас вітає“...

— Спалахнув то пал огневий у коханні...

„Любий мій! там хтось сльозами
Журно дзвонить... Од тривоги
Серце ние“... — То над нами

Соловейко пісню лле перестороги...

В ЧАДУ КОХАННЯ

Дарма! коханням серце п'яне,
В безодні щастя поринає:
Нехай згорить, нехай зав'яне,
Що буде потім — хто те знає?..

Холодна мудрість стогне нудно:
„Минає все — й любов дочасна.“
Та без кохання жить марудно,
А вічність — молодість прекрасна.

В шалену ніч нема зневірря, —
Кохання в вічності у приймах!
Ми віримо без лицемірря,
Що зміст життя в палких обіймах.

Налиймо-ж вщерть любови келих!
Нехай живе палка рішучість!
Серед квіток, пісень веселих
Жорстоку стрінем неминучість...

FINIS

Ще муки дай! ще влиї отрути...
Замість образ,
Із уст рожевих дай почути
„Люблю“ — ще раз, останній раз...
Єдиний погляд із очей коханих —
Фальшивий хай, лукавий,
Але... любовний і ласкавий...
Тебе, мов старець, я прошу:
Дай кілька хвиль жаданих
Чарівної облуди! —
Огнем поймаються груди
І в бурі мрії нових свого я бога воскресу!..
... Ні відгуку, ні спочуття...
Печать вмірання на обличчі,
Печать утоми й забуття
Не зворухнуть колишні кличі,
А штучний блиск нових оман
Не вигоїть сердечних ран,
Здобутих у багні життя!..

1913

Сімфонія ночі

1875

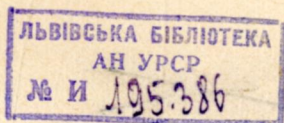
1875

I

Я притаївсь... я пітьми не збужу
Необережним рухом...
Бентежних дум намістечко низу
І в царстві сну
Мовчання таїну
Ловлю я гострим слухом.

Сонця діти під вікном...
Сонця діти —
Плачуть квіти. Ніч кругом,
Плачуть квіти:
— „Все зникає, як роса,
Все зникає, —
Умірає і краса...
Умірає...“

В сльозах квітки... Безмірно я люблю
Їх ніжную істоту!
Ладен ридати з ними од жалю,
І весь тремчу, —
І чую в тім плачу
Всю світову скорботу...

II

Десь на скарги та жалі
Відгукнулись соловії,
Сиплють сміх —

Сиплють перли на кришталь,
Обертають сум, печаль
В чад утіх,

Щастя, радощі життя
П'ють до мук, до забуття —
П'ють до дна...

Ніч ущухла. Стогне сад,
Ринуть хвилі серенад, —
Б'є луна.

III

Квітами чистими в душу мою
Падають бризки жагучих пісень.
Знов оживаю і знову люблю,
Й нічка — ясніша за ранок, за день!

Щастям незнаним ще в серці бренть
Дивних мелодій палкий лейт-мотив.
Лину на згуках і їх мимохить
В барви вбіраю розмірених слів.

Рине блискучий пісень водоспад,
Никнуть у млості дерева, кущі...
Скільки їх, скільки їх, тих серенад
Виспіва серце палке уночі!..

Серенади

I

Чорними квітами ніч розцвіла,
 Квітом огневим розквітло кохання
                     В серденьку знов,
 Знову воскресло заснуле бажання:
 З нього пренишні вінки заплела
                     Ще раз любов.

В час сей вагання одкинемо пріч!
 Дзвоном пісень покликаєм на свято
                     Всіх, хто горить,
 В кім ще юнацьких надій не підтято,
 В кім і в сю чорну, таємную ніч
                     Щастя зорить.

Волю коханню! Нехай на устах
 Хор поцілунків палких не стихає —
                     Дзвонами б'є!
 Чорним хай квітом нас нічка квітчає, —
 Враз ми засвітим в дівочих очах
                     Сонце своє!..

II

Од кохання нічка п'яна
Мліє в сні...
Встань, виходь, моя кохана:
Ще лунатимуть до-рана
Тут пісні.

Ніч шепоче щось у млості,
В таїні.
Ще горять у високості,
Мов лямпади, ночі гості —
Зір огні.

Покажись, моя кохана,
У вікні!..
Щось занила давна рана,
Думка точить нездолана
В глибині...

Нащо-ж, нащо серенада
І пісні!
Марна струн дзвінких принада,
Як сховалась люта зрада
Тут мені...

СЕРЕНАДИ

О, як так, то доберуся
    По стіні
Й кров'ю вашою уп'юся...
Я, мов привид той, з'явлюся
    У вікні!

Хай брелять пісні кохання
    В гущині, —
Розітнеться крик благання
Крик одчаю і... конання
    В тишині!..

III

Гей, кохана! плачуть струни...
Чом не встанеш,
Не послухаєш, не глянеш,
Як в розпуці плачуть струни,
Як на поклики мої
Скрізь ущухли солов'ї,
Тільки журно плачуть струни!..

Гей, кохана! серце стогне...
Ти не грайся
І крізь сон хоч прислухайся,
Як од муки серце стогне,
Як на мій болючий крик
Шепіт ночі раптом зник,
Тільки важко серце стогне...

Гей, кохана! рвуться струни...
Серця муки
Викликають грізні згуки,
І од гніву рвуться струни...
Ще хвилину почекай:
Підведе тебе одчай,
Коли всі урвуться струни!..

IV

Ущухло все... А я... о, серце бідне!
Твій давній сум, як похоронний дзвін,
Ридає знов... А ніч од жаху блідне,
Що день іде, що недалеко він.
Сполохані в кущах сховались тіни,
Погасли зір засмучені огні,
Поволі гинуть привиди нічні,
І все тремтить передчуттям одміни.
Мов ситий звір, з наїдку іще млявий,
Полінкувато ранок устає:
Пташиний хор над ним тривогу б'є,
Зачувши блиск зловістний і кривавий.
Снувала ніч з пісень і із мовчання
Страшну, чарівну казку забуття,
Та день іде ясний і без вагання
Залле її бридотою життя...

І я тремчу... ридання серце тиснуть,
Що зникнуть любі образи мої...
Ще мить — на квітах сльози блиснуть,
Ще мить і заридають солов'ї...

1913

Романси

К. К-ВІЙ

„Какъ хороши, какъ
свѣжи были рози!...“

І. Тургенев.

Розквітли у серці червоні троянди
В жагучих зітханнях весни;
І снів ще незнаних барвисті гірлянди
Сплітаються в казку чарівну кохання.
Хтось вабить, хтось шепче: „Не зраджуї ба-
жанья:

Зривай їх, — розквітли вони.“

Час линув... В холодних таємних ваганнях
Пролинуло й свято весни...
Та серце не гасне, живе в сподіваннях,
Що вічно троянди так свіжо-червоні...
Сни зникли... Хтось шепче в кошмарнім
безсонні:

„Нема їх... зав'яли вони...“

1914

ВИ НЕ ЗАБУЛИ

Ви не забули пишній гай
Тоді, як липи розцвітали?...
Невже... невже так хутко краї,
І серця квіти вже зав'яли?

Огневим квітом чарівним
Кохання наше розгорнулось...
Невже... невже те щастя — дим,
Що вже розвіялось, минулось?

Мовчіть, мовчіть... не треба слів,
Коли в душі гнітять морози...
Невже-ж... невже тих щастя днів
Не скроплять навіть пізні сльози?

1919

НЕ ПРОКЛИНАЙ

Не проклинай... Хто винен в тім,
Що серця квіти одцвіли,
Що бурі ночі й білих зім
Їх снігом смерти замели?...

Не проклинай... Коли-б сам Бог
Схотів вернуть їх до життя,
То не знайшов би сили й змог:
Хто вмер — немає вороття...

Не проклинай... Тяжкий прокльон
Безсилий там, де згинув рай...
Лишився сон... чудовий сон...
Не сполохни... не проклинай!

1919

З КВІТОК РОЖЕВИХ

З квіток рожевих запашних
Сплела гарненький ти віночок,
І твій дзвінкий, веселий сміх
Збудив і річку, і гайочок.

Твоя голівка молода,
Ще краща в пишному уборі,
Сама, мов квітка, вигляда,
І очі сяють — очі зорі!

Моя кохана! дай-же Біг,
Щоб і життя тебе квітчало
Вінками щастя і утіх,

Щоб ся голівонька удала,
Замість квітів запашних,
Ніколи терну не зазнала!...

1907

КВІТИ

Гей, найкраще, певне, жити —
Раювати на весні:
Всюди квіти, квіти, квіти
Різнобарвні, запашні!

В квітах сад, і поле, й луки,
Ліс у пахощах пиша,
У квітках кохання-муки
Мліє серце і душа, —

Бо з тих квітів найпишніші
Васильки твоїх очей,
Рожі-ж уст твоїх палкіші
Млости зоряних ночей!...

1920

ХВИЛИНИ ЩАСТЯ

В саду соловейки дитину кохання,
Троянду, збудили у ранок ясний:
Вони їй співали про ясне сяння,
Про небо блакитне, про світ золотий.

Вони їй співали про щастя кохання
В обіймах проміння, в обіймах тепла.
Приязно до сонця, до ясного сяння
Троянда листочки свої простягла.

Пишається квітка у чарах кохання,
Усі розгорнула пелюстки свої:
Над нею блакиті безоднеє сяння,
Навколо про щастя їй тнуть солов'ї...

1905

ХОТІВ Я У СЕРЦЕ

Хотів я у серце твоє зазирнути —
Чому не веселе?
Багато там, зоре, печали-отрути,
Багато, ой леле!

Назустріч твоєму й моє заридало
Так гірко і тяжко...
Пожуримось вкупі, щоб легше нам стало,
Бо важко, ох важко!

1907

ЗГАДКИ

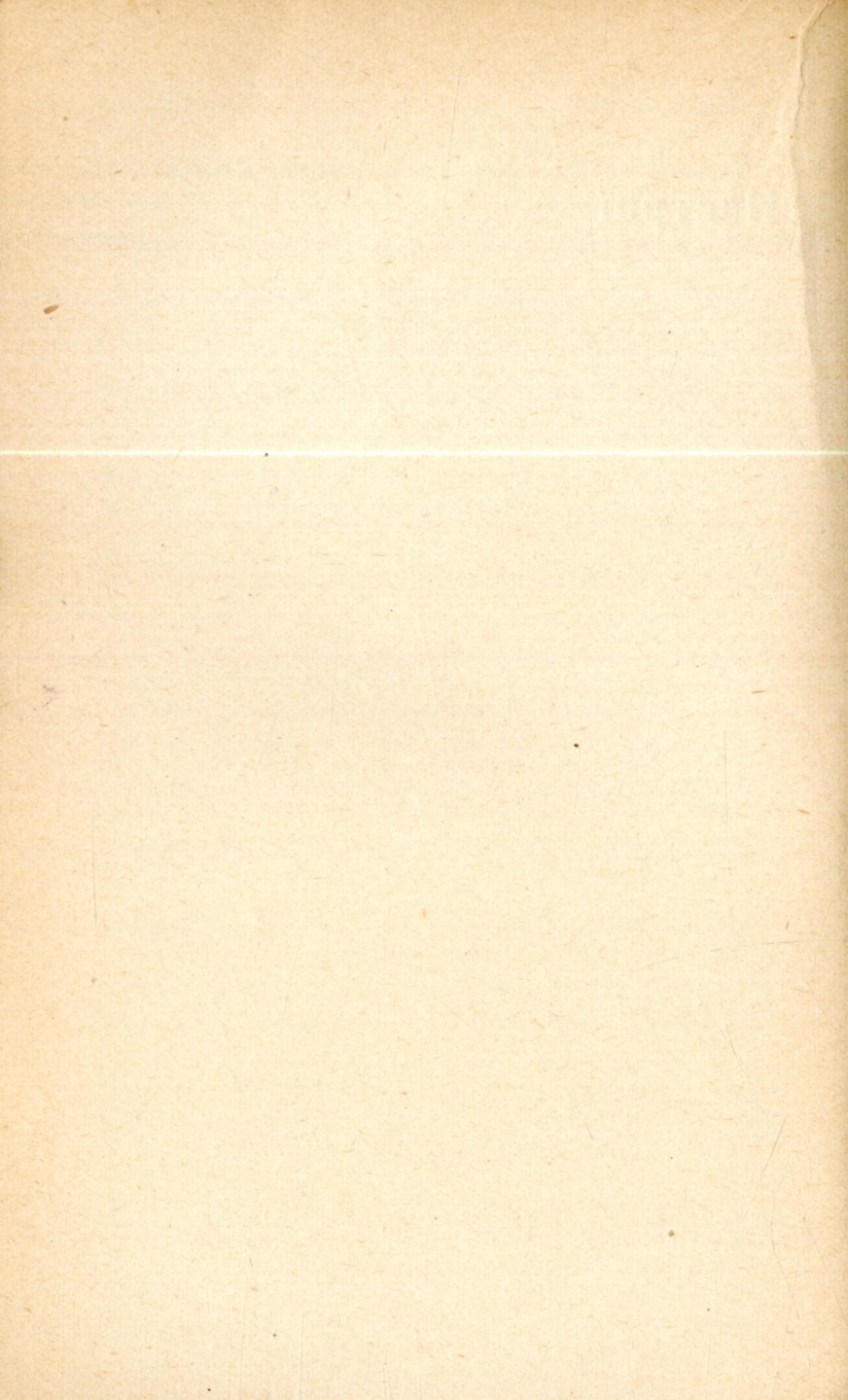
О, не буди надій моїх, заснулих
Ще з давньої весни,
Не викликай тих спогадів минулих
Старовини!...

Се знов весна!... О, хтів-би я навіки
Од неї їх сховать,
Але в душі, мов відгомін музики,
Вони бреньять...

1907

Настрої

ДОЛЯ

Було — під вербами струмочок
Тихесенько бренів,
В гаю навколо розтинався
Пташиний любий спів.

А ми під вербами укупі
Сиділи, молоді, —
Бажали прочитати
Про долю у воді...

Тепер під вербами вже тихо,
Бо висохла вода, —
І нашу доленьку та щастя
Пошарпала біда.

1905

ВЕСНА

„Любий мій! чому віконце
Не відчиниш ти весні?
Подивись, як світить сонце,
Линуть співи весняні.
Ти-ж, мов сич той, заховався
І від сонця, й од весни.
Глянь, як пишно гай убрався,
Степ, садочок... Відчини!“
— О, запевне, моя зірко,
Вже весна панує там!
Присягався-ж колись гірко
Не йнять віри я жінкам.
Ти смієшся?.. — „Чи не диво!
То-ж бо жінка, се — весна“.
— Знаю я, весна зрадлива:
Певне жінка і вона!..

1905

РАНКОМ

Ранком вийшла ти в садочок:
Вітер, дощ з імлюю...
Ти-ж співаєш і смієшся,
Ніби вдень весною.

Я не знаю, — яку радість
Треба в серці мати,
Щоб на холоді, в негоду
Пісеньку співати.

„О, мій друже! Хай похмурий
Листопад лютує,
В кого-ж серце молоде —
Травень там панує!“

1905

НЕ ХОДИ У САД

Не ходи у сад сонливий
Ти ніколи уночі:
Там шепоче клен журливий,
Світить місяць чарівливий,
Тихо в небі ідучи.

Не буди нічне мовчання
Співом щастю і журбі,
Бо той сад, його зітхання
Про минулеє кохання
Нагадає знов тобі.

1905

О. Ч-СЬКІЙ

Твій сміх дзвінкий, і блиск очей звабливий,
Веселих слів кипучий водограф,
Чудовий вид — то нервово рухливий,
То повний дум і суму через край;
Твої живі до щастя поривання,
Безкрайні ключ огневих, дивних мрій,
А в таїні глибокії зітхання,
І в серці страх кохання без надії, —
Вони у серцеві важку тривогу
Десь глибоко у мене підняли
Й невідому іще пересторогу
Душі моїї жахливій подали.
Як не радій — таємного зітхання
Не скрие блиск примушений очей,
Як місяця сріблястес сияння
Не скрие тьми задумливих ночей...

1905

Є. Я. О-ВІЙ

Перед очима з давнини
Зринули образи знаднії,
Ясні, виразні, — мов живії,
Мені всміхаються вони.

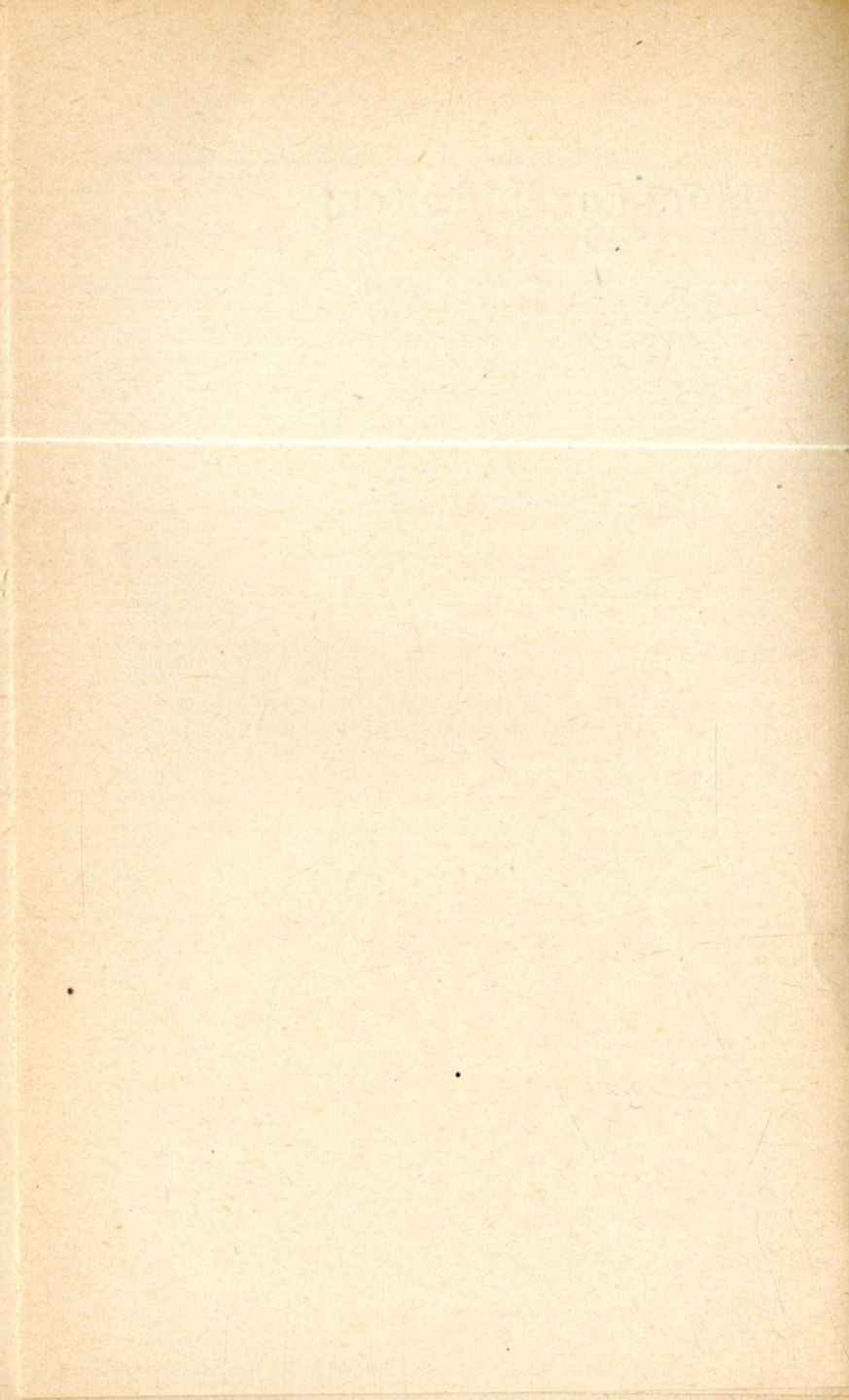
А в серці чулому умить
Про давнє спогади збудились,
І знов колишнє пережить,
Сміятись, плакати схотілось.

Коханий друже! те мені
Назад не вернеться довіку —
І тільки образів без ліку,
І тільки спогади смутні...

1905

Моїй коханій Жені

ЗА ЩО ЛЮБЛЮ

За що люблю тебе, дитя?
Чому безсонною добою
Твій образ завше надо мною
Настерно кличе до життя
З п'ятьми холодного спокою?

А що життя?.. Не із квіток,
Не з співів солодко болючих,
Не із легенд-казок блискучих
Воно плело тобі вінок...
Плело з тернів... тернів колючих...

І білосніжнеє чоло,
Що ти схилявш к узголов'ю
До мене весело й з любов'ю,
Давно життя суворе зло
Скропило праведною кров'ю...

І я люблю тебе, дитя,
Не палом дикого кохання:
В тобі люблю твої страждання,
Покриті фльором забуття,
Й за сміхом сховані... ридання...

1915

ТИ ЛЮБИШ

Ти любиш, як і я, кімнат
Таємний присмерк, нерухомий:
Він рідний серцеві, як брат,
Він так... чужий і невідомий...

Ти любиш, як і я, коли
З безодні темного мовчання,
З давноминулого імли
Встають крилаті бажання.

Нехай з нудьгуючих кутків
Лякає дійсність нас марою
Розбитих мрій, незбутних снів,
Повитих журною красою, —

Нехай!.. але в самотині
З душі свобідної невпинно
Палкі, бурхливі і знадні
Встають бажання що-хвилиною.

Пересторогам навпаки
Ми бачим знову сон рожевий —
І стиск коханої руки,
І поцілунків жар огневий...

МОЇЙ КОХАНІЙ ЖЕНІ

Ти любиш, як і я... Й твоя
Душа в барвистих мріях тане.
Але... як серце щастям п'яне,
Чи ти ридала так, як я?!..

1915

МРІЙНИК

Вродився мрійником—і мрійником сконаю!..

.....
Як тільки довга ніч приспить усе навкруг,
Коханая! твій любий образ викликаю,
Забувши біль твоїх докорів і наруг,
Сих квітів зла, розквітлих у раю кохання...
І мариться: злетівсь в кімнаті захистній
Твоїх прихильників веселий, шумний рій,
Щоб згаять час нудний в принадах залицяння,
Щоби, вдихаючи дражливий аромат
Незвичної для них твоєї обстанови,
Глушити крик бажань у дотехах розмови
І крити рух нескромний реготом лошат.
Та все дарма: крізь просторінь, крізь далечинь
Сердечний заклик мій тобі пройшов нудьгою,
Отрутою у саму серденька глибінь
І запалив тебе жаданням быть зо мною.
Безтямний погляд свій ти кинула на всіх
І вийшла тихо геть—нікому ані слова!—
Не жаль було, що вмерли регіт і розмова,
Бо за хвилину я схиливсь до ніг твоїх,
Моя коханая, чарівний пишний раю!..

.....
Вродився мрійником—і мрійником сконаю...

ПОКОРА

Твій усміх — то усміх мінливий зорі
У темряві ночі,
Що в мрійно-яскравій привабливій грі
Плете, як мережку, сни дивні, урочі.

Твій погляд — то сонця рожевого блиск
У сивій млі ранку,
Що нагло розвіє снищ-привидів тиск,
Перерве їх довгу нічну колисанку.

А твій поцілунок — то щастя жало
Солодке, отрутне, —
Цілуй-же без ліку, що-б там не було!
Цілуй, моє щастя жагуче, могутне!..

1920

НА СТРІВАННІ

Гей, коханна, не самі ми
На таємному стріванні:
Он між вітами густими
Вітер ходить і в зітханні
Шепче любую розмову
Вечерову.

Серце, зірко! не самі ми, —
Хтось підгледів поцілунки:
Тче стежками потайними
Місяць срібні визерунки
І крізь листя бачить з неба,
Що й не треба...

А проте... хоч не самі ми,
Та до всього нам байдуже!
Я в уста твої своїми
Вп'юся палко, міцно, дуже...
Хай шепочуть, підглядають, —
Не злякають!..

1920

ЗВІЙ СЛЬОЗУ

Звіт сльозу з очей-зірок —
В нії кохання згуба...
Заплети пісень вінок
Із рясних своїх квіток —
Квітів серця, люба!

Проясни образи тінь —
В ній кохання гасне...
Із грудей своїх глибинь
Ти довкола сміхом кинь,
Сонце моє ясне!

Слово гніву затримай —
В нім кінець кохання...
Хай живе, цвіте нехай
Наш чарівний, тихий рай
Пишно до сконання!

1920

КИНЬ У СЕРЦЕ

Кинь у серце хмарку туги —
Туги хмарку звіддала
Без докору, без наруги,
І — щасливий я.

Пара сліз в очей коханих
Хай на віях заблищать —
І в піснях ще нечуваних
Груди затремтять.

Лиш одно, одно зітхання
В тиші смутку й самоти —
І розітнеться ридання:
„Де, кохана, ти?!.“

1920

ЕГОІЗМ

Нині рано так хмарно-хмарно,
А в душі моїй сонце палає.
Ой палає воно не марно,
Не дарма-ж і серце співає.

Мов ліщина в зеленім лузі
При лихій, при холодній годині,
Десь далеко хтось любий в тузі
Заридав у нічній самотині...

Хай-же плаче, не спить ночами,
Тому й сни я рожевії бачу:
А як стане там плач піснями,
То напевне вже... тут я заплачу!..

1920

ЧИ ЗНОВ ТЕБЕ Я ПРИГОРНУ

Чи знов тебе я пригорну,
Чи обійму, чи поцілую —
Мою чарівную весну
Мою зірницю ранкову?..

Душа стомилася з нудьги,
Палає серденько коханням,
І образ любий, дорогий
Хвилює, вабить раюванням...

Чи-ж знов тебе я пригорну?
Чи, не діждавшись, однині
Навіки серденьком засну
В страшній, холодній самотині?..

1920

ДУМКИ

Ох, ті давнього згадки! —
Не дадуть спочить ніколи,
І докучливі думки
В'ються роєм — думи-бджоли.

Дзвонить-б'є веселий сміх
Водограями навколо, —
Проясни-ж з думок важких
Потемніле своє чоло!

Ох, давно-давно жену
Серед сміху, чаду, глуму
Ту докуку навісну —
Ту отрутну бджілку-думу!

Бджілку сміхом однесло,
А душа... болить і мліє:
В серці гострее жало
Залишилось... коле... ніє...

1920

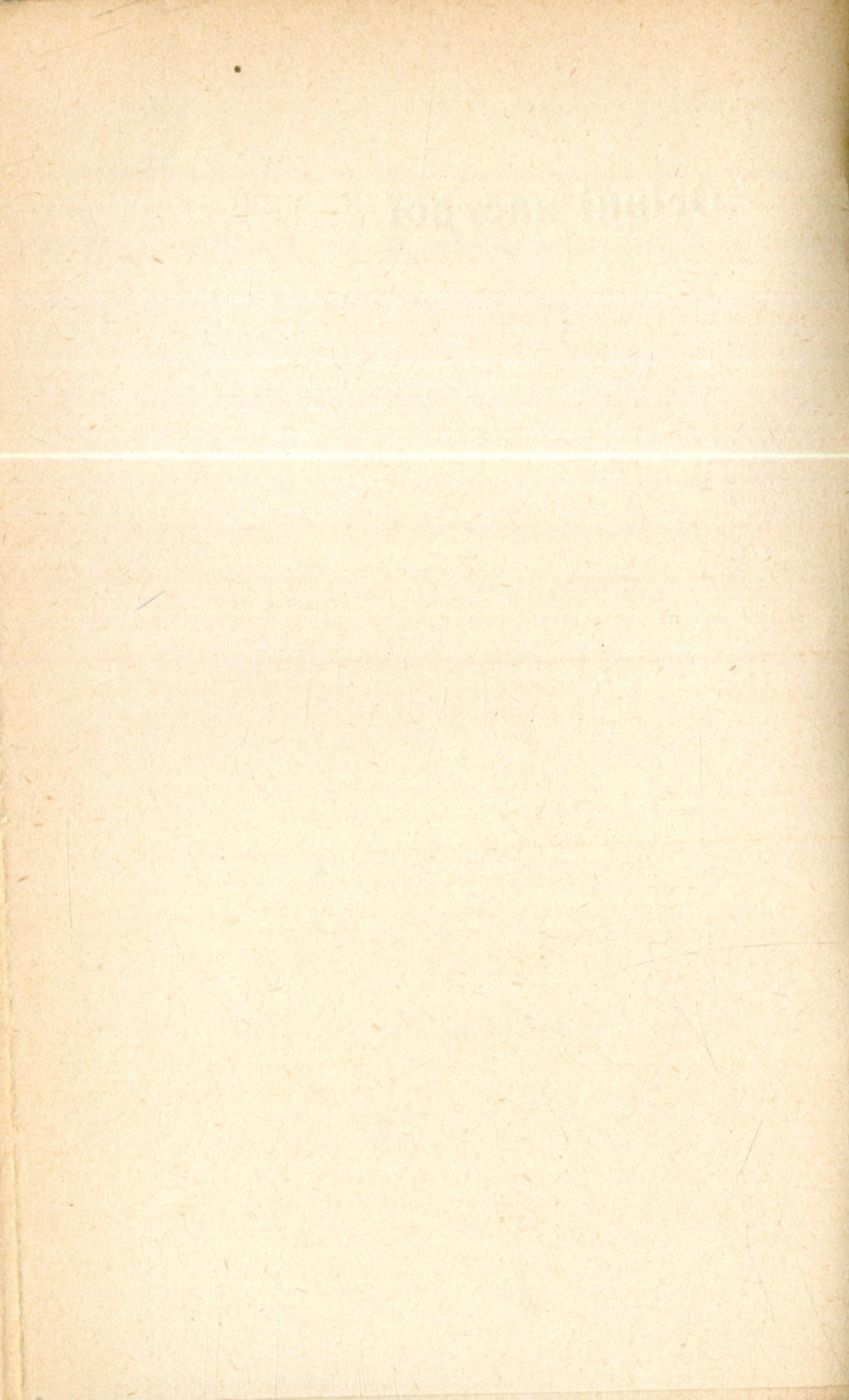
ЗРАДА

О ні, не криюсь я, дівчино люба,
Що в серденьку моїм розквітла зрада,
Що душу вабить знов ясна принада —
Кохання нашого жорстока згуба.

Питаєш сумно ти, хто та дівчина,
Якій віддав я серце без вагання,
Розвіяв пал незгаслого кохання...
Не криюсь я, о ні! — то Україна...

1919

Осінні настрої

I

Суму золотого дзвін мелянхолійний,
Скорого згасання сон журливомрійний
    Співом колисковим
    Серце присипляють,
    Смутком загадковим
        В душу зазирають.

По злото! По злото хутчій поспішайте!
Червоного злота на вітах багато.
Червоне злото зривайте, збирайте,
Квітчайтесь вінками на свято, на свято!

Скоро залунають співи похоронні,
Журно зарідають струни тиходзвонні.
    Подихом вмірання
    З півночі повіє,
    Саваном мовчання
        Білим все покриє.

По злото!.. По злото!.. Даремні погрози!
Палких, молодечих в нас мрій ще багато!
А злото червоне — надії, не сльози,
В нас будить на сонце, на нове свято!..

II

Осінні шуми,
Осінні згуки...
Снуються думи,
Не думи — круки:
    То хижі круки
    З кохання-муки
    Кричать-глузують!

Сі чорні ночі —
Відьомські чари,
Сі сни урочі,
Не сни — кошмари:
    Страшні кошмари,
    Страшні примари
    Без ліку й міри!

Висять тумани
Понурі, сірі...
У серці рани,
Не рани — звірі:
    То люті звірі
    В моїй зневірі
    Мене шматують!

Спинити муку
Надії в'януть...
О, дай-же руку,
Дай в очі глянуть,
У серце глянуть, —
Нехай розтануть
Льоди зневіри!..

III

Чули ви? На лихо й сварку
Край заснулого фонтана
Срібнокорую панянку
Палко вітер покохав —
Легкодумний, нерозумний...

У густім дрімливім парку
Він що-ночи аж до рана
Гордовитую коханку
Все піснями розважав —
Ніжномрійно й... безнадійно.

Чулись шепоти таємні,
Чулись тихії признання
Край заснулого фонтана
У гущавині німій:
„Люба, мила, панно біла,

Я тебе в краї надземні,
Де ні муки, ні страждання,
Понесу моя кохана,
Понесу на крилах мрії!
Не гордуй-же, поцілуй-же!“

І шептались соромливо
Дрібнолистії осики,
Журно маяли тополі,
Мовчки хмурились дуби:
Хай кохав — щось узнав!..

„Панно!..“ — він зітхнув журливо
І кохать її навіки
Більш од простору і волі,
Більш од льоту й боротьби
Присягнувся й не здрігнувся.

Тихий шелест: „Подивіться —
Я тремчу від щастя-муки!..“
То шептала ніжна панна,
Ніжна, красна, чарівна.
Необачний... слухав, вдячний...

„Вітре буйний, схаменися! —
Реготали чорні круки, —
Не дарма-ж у злото вбрана:
З сонцем любиться вона...“
Панна біла — затремтіла...

„Що?! Другому серце б'ється?
Що?! Кохав я тільки мрію?
Дайте-ж помсти! дайте карі!
Я не знаю, що зроблю...
Не спочину, хоч загину!..

Вітер виє, вітер в'ється, —
Зняв у парку веремію,
Злинув геть під чорні хмари
В скаргах грізного жалю,
І від злости з високости

Впав до парку хижим птахом:
Не жалів гнучкого стану,
Не жалів краси ясної —
Рвав убори золоті,
Неутомний, безсоромний.

Срібногора панна з жахом
Край заснулого фонтану
Ждала смертоньки страшної
Разом з иншими в гурті —
І ридала, і зітхала.

Холод, дощ... Стрункі тополі,
І акації колючі,
І тремтячії осики,
І могутні дуби —
Помертвіли, заніміли.

Вітер стогне: „Де на болі,
Де на муки нестерпучі
Я знайду цілющі ліки?
Чи сконаю від журби?..
Де порада?.. Ох, та зрада!..“

IV

Журбою тихою під нашими ногами
Лягло минулеє в покорі мовчазній.
Кохання тінь бліда струмиться без надій
В гущавині німій вгорі над нами.

Чому-ж, як сфінкс, таїш ти думу загадкову,
Коли в душі моїй не квіти, а терни?..
Ах так... я знаю все... минулої весни
Наш рай загублений нам не розквітне знову...

Не клич його в думках... Ті спомини блискучі
Вже не запалять більш огню в моїх грудях,
А крик признань палких в благаючих устах
Мені бридкий, немов сичання й свист гадючі.

Навмисна розкіш ся злотистого убрання
Й огонь примушений очей запалять гнів
Шалений у душі... О, як би я хотів
Зірвать усе й під ноги кинуть без вагання,

Щоб обнажити враз зрадливий мрамур тіла,
В сльозах твоїх красу оганьблену обмить,
А потім... знов до ніг твоїх чоло схилить,
Щоб в radoщах нових душа моя згоріла!..

Ніч. Страхіття. Вже давно
Чуле ухо стуки ловить.
Хто там шарпає вікно?..
Ні спинити, ні умовить...
Сон тікає...
Хтось зітхає
В пільмі ночі. Хто ти?.. Хто ти?
Дух, прикутий до землі?..
Я клену твої жалі,
Я клену твої гризоти!
Дай спочить!.. Не сон — кошмар
Надо мною грізно виснуть,
Мізок тиснуть.
Чорних дум рухливі хмари,
Люто крутяться в танку,
Мов відьом численна згряя
Шабаш править, навісна...
Ні, не спати в ніч таку!..
Гей, чи скоро сірий ранок
Тіні ночі прожене?..
На повітря! Сіни. Ганок
Скрипом стрів мене...

Місто спить. В німих просторах
 Довгих вулиць, серед мли,
 Мов потвори в темних норах,
 Сон, мовчання залягли.
 Се дратує...
 Вітер в'ється — виє в гніві,
 Шарпа квіти полохливі
 І лютує,
 Будить вулицю глуху,
 Від нестями і безспля
 Б'ється в стіну,
 І в екстазі божевілля
 Скаче, стогне на даху.
 Вигне спину
 І, як злодій, під вікном
 Обережно брязне шклом.
 Вмить ущухне. Таємниче
 В верховіттях затремтить,
 Прокляне когось, когось покличе,
 Дослухаючись, мовчить.
 Сон, мовчання, —
 Не діждатись відгомону...
 Вибух злости — і з розгону
 Золоте зрива убрання —
 Раз і два!..
 Плачуть, стогнуть дерева, —
 Гнуться вражені тополі
 І скриплять осокорі,
 Що до ранку стануть голі...

Ще хвилина — він вгорі
В'ється-скаче в дикій грі
І шматує чорні хмари,
Кличе небо до покари
І в безсилім лютім гніві
Плаче-вие в довгій зливі...

VI

Дай руку, зраджений мій брате!
Хай не для нас дні золоті,
Хай почуття у нас підтяте —
Пораду знайдем в самоті.

Огонь надій ніколи не погасне
В тобі, як і в душі моїй.
Кохання, зрада — все дочасне
В безодні вічності страшній!

Цілющий час загоїть рану,
І знов розквітнуть почуття:
Ти знайдеш... лихо край фонтану,
А я своє... серед життя!..

1913

Акварелі

ПЕЙЗАЖ

Краса і смерть... Гаї в пожежах,
У смутках осені блакить,
І ліс в небачених одежах
Гучними барвами горить;

Поля в смарагдових отавах,
У плямах чорної ріллі;
Палають в сояшних загравах
Далеких гір стрімкі шпилі.

Солодким болем дождидання
Бренить імлиста далечінь,
І будить в безвість поривання,
Просторів вільних широчінь.

Свої холодні таємниці
Ховає вод темряве скло;
Десь квилять чайки-удовиці
Над тим, що з літом одцвіло...

І мрійний сум, і сон-покору
Довкола осінь розкида:
В красі барвистого убору
Ступає Смерть, як молода...

1919

ЗМАГАННЯ

Сонце в творчих непокоях
Криє злотом дерева,
У первових у настроях
Вітер золото зрива.

Сонце палить-одягає
В пурпур дикий виноград,
Вітер виє-завиває
І глузує з тих принад.

Сонце, зморенеє літом,
Повиває квіти в сум,
Вітер рве їх, нудить світом,
З люті пінить білий шум,

Сонце котить небокругом,
Зеленить в полях стерні,
Вітер гонить полем-лугом
Хмари пороху брудні.

Сонце-велетень в знемозі
Десь за обрій порина,
І регоче в перемозі
Дикий вітер-сатана.

АКВАРЕЛІ

Сонце-сонечку! в недолі
Ми сміємся з тої гри:
Не загасять сонця волі
Найзапекліші вітри!..

1919

ВЕРЕСЕНЬ

• Теплий ще Вересень дивну мережку
Злотом червоним на листях заплів,
Злотом посипав і трави і стежку,
Пахом осіннім сади напоїв.

Ясний ще Вересень журні мотиви
Грає тихенько на струнах душі,
Раптом полине над заспані ниви,
Збудить луною густі комиші,

Барвами сонечка ліс розмалює,
Скличе у зграї рухливі пташок,
З ними щебече, літає й ночує
В вербах, у лозах дрімливих заток.

Серце трівогою стукає в груді...
Золото Вересня — злото оман;
Щастя блискуче серпанком зануди
Хутко повив осінній туман...

БЕРЕЗИ

Берези білі в перлах-росах.
В рожевих барвах ранок.
Сріблясті тіні на покосах
В останній в'ються танок.

Берези білі у задумі,
Що в лісі ніч сховалась,
Що в верховіття тихім шумі
Ще радість не озвалась.

Берези білі ронять сльози,
Що радість так спізнилась,
Що шле блакить уже погрози,
Що хмарами укрилась.

Берези білі сонця хочуть,
Огневих поцілунків,
А хмари... хмари що пророчуть?
Яких чекать дарунків?

Берези білі! роси-перли
Горять, як самоцвіти:
Ясні надії ще не вмерли —
Ще будемо радіти!..

1919

ОСІНЬ

Плаче калина,
Шумить ліщина,
Береза ронить сльози...
Холодно в лузі...
Схилились в тузі
Зелені верболози.

Кучері-хвилі
І шуми білі,
Як пух, вкривають річку,
Трави пожовкли,
Співи замовкли,
Що день будили й нічку.

Сльоти і мряки
Степи, байраки
Важким туманом криють.
Вітри полями
По-над стернями
Голодним вовком виють...

Серце-ж палає,
Душа співає,
Бренять щасливі сльози...
О краю рідний!
Твій льот свободний
Не спинять і морози!

Осінне

Облягають небо хмари.
В сірих мряках гай,
У туманах піль обшари,
В димах рідний край.

Розіб'ємо, хмари чорні
Ми промінням мрії,
Кинем сили непоборні
У рішучий бій.

Хай клубочуться тумани
Над простором піль,
Хай ятраться свіжі рани,
Серце крає біль.

Сяють сонечком бажання
Все перемогти...
Хто-ж зупинить ті змагання
Наші до мети?!

Дощ. Сльота — на дворі й в серці...
В думках чорних голова...
Вітер з хмарами на герці
Злото-листя обрива:

Серце плаче, серце нив...
За стіною під вікном
Ніч в зануді вовком вис,
Скигнить сум прибитим псом.

Увіч давлять сні урочі, —
Хочу вирватись, гукнуть
І в голодну темінь ночі
Серце з думами жбурнуть!

Хтось незримий, новгомонний
Тягне, вабить, спокуша,
Щоб розбила спокій сонний
Непокірняя душа!

Важкі, як хмари, думи сірі
Пливуть, пливуть без краю...
В душі моїй, як у міжгіррі, —
Туман пітьми й одчаю.

У серці сум, як мла осіння,
Снує тупі настрої
В нудьги огидне павутиння,
В безрадістні спокої...

І ждеш, як вітер з гір зелених
Злетить в німі долини,
Розвіє сум в піснях шалених
Страшної хуртовини!...

1919

Кругом так хмуро, хоч не смійсь,
А мряці в унісон
Плачами-скаргами розлийсь
В безсилий крик прокльон...

Пекучим болем з давнини
Встають юнацтва дні,
Як в чорну ніч рожеві сни,
Як квіти в бур'яні...

Куди сховать, подіти їх,
Коли скрізь брудно так,
Коли ясний, веселий сміх
Вмірає в шумах мряк?...

О мрії чисті, золоті,
Мій скарбе дорогий!
Горять іще огні святі —
І холод не страшний!...

Осілля ніч у вікна зазирає,
І на шибках, неначе ті перлини,
Блищать на світлові чийсь сльозини, —
Невідомий хтось сумно там ридає...

І на душі та-ж осінь навісна,
Гучать розпачливо її мотиви...
Завмерло все... Де мрії ті звабліві
І гострих дум бадьора, жвава згряє?...

Мов ті пташки, далеко залетіли!
Радий би й сам за ними геть полинуть
І осінь сю навіки тут покинуть, —
Та крил нема... немає й сили...

1906

На весенний мотив

ЗИМА Й ВЕСНА

— „Насуплю я брови, — говорить зима, —
І вітер з морозом повіє:
Усе скрізь загине — рятунку нема!
Під снігом замре, заніміє.“

— А я засміюся, — весна відмовля, —
І сонце пекуче засяє:
Прокинуться луки, ліси і поля,
Усе зацвіте, заспіває.

1906

ЗА ТЕПЛОМ

За теплом зима сумна
Заморозить, замете,
За зимою знов весна
Заспіває, зацвіте.

Так і в серденьку моїм:
Втіху гонить сум важкий,
А за смутком навісним
Спів лунає чарівний.

І весною та зима
Все ввижається мені,
Як і взімку крадькома
Серце плаче по весні...

1906

ХМАРНО

Хмарно... сумно... чорні луки,
Чорне поле, чорний гай...
Вітер стогне, крячуть круки.
Ох, чи скоро сьому край?!..

І в душі моїй журлива
Пісня жалібно брентить...
Де-ж весна-красна зваблива
Забарилася в сю мить?

Сірий день глядить в віконце,
Темно в хатоньці моїй...
Дайте світла, дайте сонця,
Дайте щастя, ясних мрій!

Сум у серці хижим круком
Кряче, б'є важким крилом...
Ох, чи скоро-ж край всім мукам,
Що нависли над чолом?!..

1905

РАНОК

Годі спати, час вставать!
Ось поглянь в віконце:
Час роботу починать —
Скоро зійде сонце.

Ранні пташки піднялись,
І туман біліє.
Хмарки полум'ям взялись
Зорька червоніє.

Хоч і мляве ще й німе
Все з просоння ходить,
Та життя своє візьме:
Сонце вже зіходить.

1905

ПЕРЕД ГРОЗОЮ

Хмари насунулись... Тихше!.. Довкола
Тіні химерні лягли,
Ніби природи пресвітле чоло
Думи сумні повили.

Хмари темнішають... Тихше!.. Що буде?
Сльози? благання? жалі?
Мукою сповнені висохлі груди
Неньки святої — землі.

Все притаїлося... Тихше!.. З грозою
Гучно грімить грім...
Душі знеможені збудить до бою
Покликом грізним, страшним!..

1907

САД

В обіймах сна затих зелений сад.
Легкий вітрець в гущавині зітхає.
Спокійно спить акацій ніжних ряд,
І соловей ущух... мовчить... дрімає.

А місяць ллє скрізь сяйво по землі,
Вкриває все злотистим ніжним фльором,
І по саду в прозорій жовтій млі
Тремтять стежки ґратованим узором.

Не ніч — о, ні! — се казка чарівна!
І краще слів таємне мовчання,
Все серденько хвилює аж до дна
У тишині журливе зітхання.

Мовчання — смерть, воно жахає нас,
Коли-ж і смерть красою так багата,
Як сад отсей у пізній ночі час, —
Ладен що-дня й що-ночі я вмірати!..

1906

СУША

Межею йду. Гадюкою з-під мене
Біжить вона кудись у далечінь,
А там село, людське життя злиденне
І горенька незмірна глибочінь.

Іду... куди?... І сам того не знаю.
Дзвенить співець весни десь угорі,
Земля пала, і марево без краю
Далеко котиться в шаленій грі.

Горить... пече... Усе довкола мліє...
Дощу! дощу! порепалась земля,
Де-де чорніє мертва ще рілля.

І душу жах пройма, і серце нیه,
Бо Голод-царь крилом вже грізно віє
І пащеку страшенну роззявля...

1907

Тихої ночі

1845

НА ДОБРА-НІЧ

Сонце в-останнє землі усміхається
Й тихо за гори далекі ховається,—
Світе, засни, відпочинь!

Спіте, потомлені, спіте, заплакані,
Спіте, задурені, спіте, залякані! —
Ночи насунулась тінь...

Доля сувора з ранком прокинеться,
Хижим шулікою на люд накинеться,—
Думки про щастя покинь!...

Доки-ж ніч-матінка ласкава, темная
Тягнеться тихо, мов казка таємная,
Поти засни, відпочинь.

Хай хоч у сні тобі щастя всміхається,
Серце намучене сном навіщається,—
Доле проклятая, згинь!...

1906

ВЕЧІР У СТЕПУ

Лежу в степу... Журливий вечір наді мною
Загадкою мовчить, ховає таїну,
І шепчеться вітрець з могилою старою
Про давній час, славетную старовину.
А там в ярах, по лощинах вже ніч чорніє;
Ще далі, ген на обрїю, змарнілим склом
В оздобі верб задумливий ставок біліє
І дихає звідтіль привабливим теплом.
Біля ставка, в яру, пастух вечерю варить.
Легенька мла над всим: чи дим то, чи туман?...
Як гарно тут в степу лежать, про щастя марить,
Очима обіймать небесний океан!...
Далеко десь самотня пісня заридала
Й ввірвалась в темряві, мов срібная струна,
Затихло все, і сумно-сумно застогнала
Назустріч їй у вербах тихая луна.
А чий то спів збудив вечірнеє мовчання?
Чия душа вночі боліє і квилить? —
Не знаю я... Але і досі те ридання
Чи то в душі, чи то в повітрі — ще брентить.

1906

НІЧНІ ЗГУКИ

Нічка... Сам я... Над водою
Верби стелють свій намет,
І шепоче з осокою
Невгомонний очерет.

Сріблolistая осика
Загадалася, мовчить.
А тужливая музика
Знову в серденьку дзвенить.

Сумно... важко... Над водою
Ходить смуток уночі.
Десь в руїнах за рікою
Стогнуть жалібно сичі.

Серце ловить сі розмови,
І ридає, і квилить...
Ох, той шепіт загадковий! —
Сум лихий в йому брентить.

1906

НАД РІЧКОЮ

Тихо над річкою в ніченьку темною.
Спить зачарований ліс.
Ніжно шепоче хтось казку таємною.
Сумно зітха верболіз.

Нічка розсипала зорі злотистії:
Он вони — в річці, на дні.
Плачуть берези по той бік сріблестії,
Стогне хтось тяжко в-ві сні.

Що йому мариться? Щастя улюблене
В хвилях зрадливих життя?
Може то серце нудьгує загублене,
Просить, шука вороття? —

Важко навіки минулому зникнути!...
Нічка зітхає, мовчить.
Страшно і сумно, і хочеться скрикнути —
Пітьму зловістну збудить.

1906

УНОЧИ

На місяці блищать сріблясті осокіри,
І тихий став заснув в задумі мовчазній;
В йому і в небесах далекі сяють зорі:
Любують і вони, як в пітьмі прозірній
На місяці блищать сріблясті осокіри.

Все спить навкруг, усе тихенько спочиває,
Щоб знов прокинутись уранці до життя...
Чому-ж душа моя і рветься, і ридає?
Спочинь хоча на мить! не рвися без пуття:
Все спить навкруг, усе тихенько спочиває.

Лагідна ніч в душі не має перемоги
І серця гострий біль не в силі припинить,
Не може зняти дум страшенної облоги,
Бо відгук життєвий не дасть їй відпочить:
Лагідна ніч в душі не має перемоги...

Повстане день ясний, а з ним людськії муки, —
Ніколи ніченька навік їх не приспить, —
А ранком знов весь світ здригнеться від
розпуки...

Тому душа ридає і квилить,
Що встане день ясний, а з ним... людськії
муки...

НІЧ

Тихая ніченька, ніч чарівниченька
Землю вкриває.
Князь наш ясененький—місяць повнесенський
Лагідно сяє.

Он усміхаються, в хмарки ховаються
Зірки злотисті.
В тінях заховані, сплять зачаровані
Квіти барвисті.

Купами темними, сумно-таємними
Верби схилились.
Спить люд замучений, горем засмучений—
Всі потомились.

Радість хвилинную й працю невпинную
Нічка приспала,
З ними й жахливу долю зрадливую,—
Бодай не встала!...

1906

МАРИЩА

Спускає ніч серпанок свій таємний,
Горять зірки, мов тихая любов,
І світ страшний хова свій образ темний —
На йому кров... усюди кров...

О, ніч-збавителько пречистая, святая,
В жалобу смерти ти його повий,
Хай щезне він од краю і до краю, —
Покрий його... навік покрий!...

Даремно все!... бо образ той кривавий
Не вкриє й ніч... Він тут... мовчи... мовчи...
І в пітьмі він малюється яскравий —
І важко дихає вночі...

1907

БЕЗСОННЯ

Всю довгу ніч проклятий сич
На хаті стогне
І — дивна річ — сон тихий пріч
Від мене гоне.

Думки сумні у тишині
Серденько крають,
Примар страшні баньки в вікні
Мені кивають.

Смакує мух в кутку паук —
Якась ридає...
А серця стук в предчутті мук
В ушах лунає.

Химерний жах темнить в очах, —
Я ліжко кинув...
Лупатий птах навів той страх, —
А щоб ти згинув!...

1906

НАД МОРЕМ

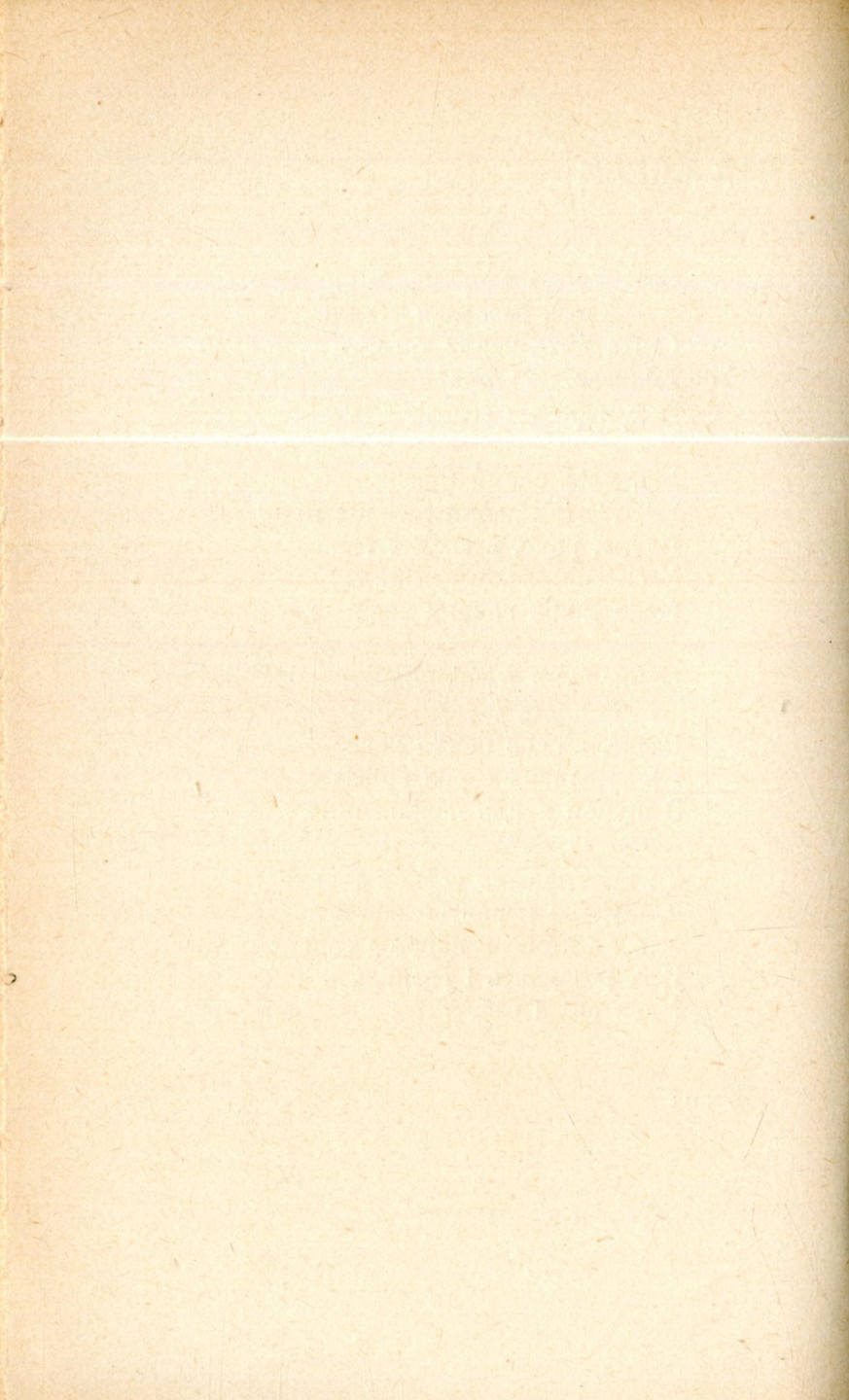
Зорі в морі у прозорій
Хтось розсипав у воді.
Стиха диха хвиля тиха,
Колисає, заплітає
Їх в мережки золоті.

Віє, мліє, снами мріє
Легіт ніжний дальніх піль,
Плине, рине, в скелях гине —
У склепіннях, у каміннях
Рокіт тихий сонних хвиль...

Суми, думи в співи-шуми
Заплете у серці ніч:
Засне, згасне щастя ясне
І в тужливих серця співах
З шумом хвиль полине пріч.

Та не в'яне — з сонцем встане
Пісня пориву й життя:
Хто не втоне в царство сонне —
Всіх розбудить і розбудить
Мари сну і забуття!...

1914

Контрасти

СЛЬОЗИ І КВІТИ

Сльози і квіти у нашім житті
Разом цвітуть,
Будні і мрії ясні, золоті
Поруч ідуть.

Сльози, як роси — немає без них
Пишних квіток.
Тільки у буднях із мрій чарівних
Зів'єм вінок.

Поки нам точиться наше життя
В буднях нудних, —
В мріях знаходим од них забуття,
Щастя і сміх.

Поки ще серце здолає в сльозах
Муки нести, —
Стелеться квітами довгий наш шлях
Аж до мети.

1919

ЛЮДИНА

Людина — звір... А сонце сяє,
Вночі-ж зірок численний хор
Красу-зірницю зустрічає,
Що гонить жах нічних потвор.

Людина — звір... А квіти квітнуть,
Пишає лан у золоті нив,
Що незабаром з нього зітнуть
Вагу незлічених скарбів.

Людина — звір... А пісня ллється,
Коханням серденько цвіте,
Гуляє воля і сміється,
Душа плекає все святе...

Людина-ж звір... Вінок любови
Звива отрутою зневір,
І топить все у ріках крові
Людина-бог, людина звір!..

1919

ТРАГЕДІЯ ТВОРЧОСТИ

Аероплян, аероплян!..
Казковий птах, повітря пан,
Людського ґенія ширяння
В просторах вільних, недосяжних,
Чарівний сон і дум одважних
Надхмарне пишнее буяння!..

Як грім, гуркоче пропелер.
Здрігнувсь незайманий етер,
І світищ хор вітає брата,
Величний льот нового бога:
Тепер ясна йому дорога
В краї надзоряного свята.

А птах ширяє ген-ген-ген!
Над нами лине, робить крен...
І раптом — вибух!.. Смерть, руїна,
Прокльони, стогони, ридання,
Озера крови і страждання...
О будь же проклята людина,

Що бистрим розумом з-над-хмар
Здолала кинуть смерть, пожар!
Потьмарь той розум, правий Боже!
...Сміється Марс: „дарма прокльони
Мої страшні війни закони
Благословить — хто переможе!“
1919

ЛЮДИ

Ми йдем давно. Незлічені століття
Усе вперед женуть нас і женуть,
Пожеж війни незгашені проміття
Позначили, як віхи, нашу путь.
Часами блисне в темрявій безодні
Падучою зорею Ідеал...
Шкода! бездушні всі ми і холодні:
Забули вже, де Бог, а де Ваал!..
Ідем дорогою. З усіх просторів,
З долин, ланів зелених, з чорних гір,
З гаїв задумливих, з таємних борів,
Встають назустріч нам, як злий докір,
Червоні привиди. У п'їтьмі ночі,
Як чорних зір невідомі огні,
Сияють тугою запалі очі
І розтинаються плачі-пісні.
В могильнім холоді задублі руки
Повітря б'ють, мов крила вітряків,
Над ними стогін, зойки, крик розпуки
І скрегіт, скрип отруйливих зубів.
Страшні, як лють, рухливі ґрупи, —
Жах серце тне вістрям холодних шпад...
А на шляху скрізь трупи, трупи, трупи,
Туманить голову кривавий чад...
Де-ж спинимось?.. Холодне кров у жилах:
Попереду — ні цілі, ні мети.
Клянуть нас предки у старих могилах,

І од прокльонів падають хрести
На наші згорблені, похилі спини:
„О роде проклятий! Святу любов,
Святої волі й правди одробини
Тобою втоптано у братню кров.
Стечуть її пречистії сторіки
І змиють навіть пам'ять по тобі:
Загинеш ти в неслав'ї, у ганьбі
В день нинішній і прісно і во-віки!..“.

1919

ХОТІВ-БИ

Хотів-би я, мамо, веселі пісні
Співати й сміятись, як діти,
Так серце струїли думки потайні,
Надії-ж зав'яли, мов квіти.

Я згадую, нене, ті дивні пісні,
Що ти нам в дитинстві співала.
Ти долю в них, щастя, часи чарівні,
Як виростем, нам обіцяла.

А де-ж воно, мамо?.. Лиш вчинки страшні
Я бачу замісто любови,
Чи сплю я, чи встану — у очах мені
Все ріки братерської крові...

1905

НЕМАЄ СИЛ

Немає сил втікти від гучного життя!
Душа болить і рветься геть у височінь,
Бажає там поринути без вороття,
Як в сяйві сонця ночі тінь...

Покинь життя, навік од нього відсахнись,
Кохайся і живи в довічній лиш красі,
Лиш їй самій кади, вклоняйся і молись,
Покинь життя принади всі!..

Немає сил... Бо серця думи потайні —
Усі! усі! — з життя вродились і умруть
В йому, — вони лиш відгуки його смутні:
Нема його — й вони заснуть!

1907

НАДІЇ

Ні, не дарма оті, друже, надії
В серці кохалися в нас крадькома,
Тихо бреніли, мов струни живії,
Завжди будили бажання новії,—
Ні, не дарма!

Ні, не дарма вони ясно зоріли:
Люто в житті нас давила зіма,
Палко-ж огні їх нам душу зогріли,
Серце завзяттям в борні запалили,—
Ні, не дарма!

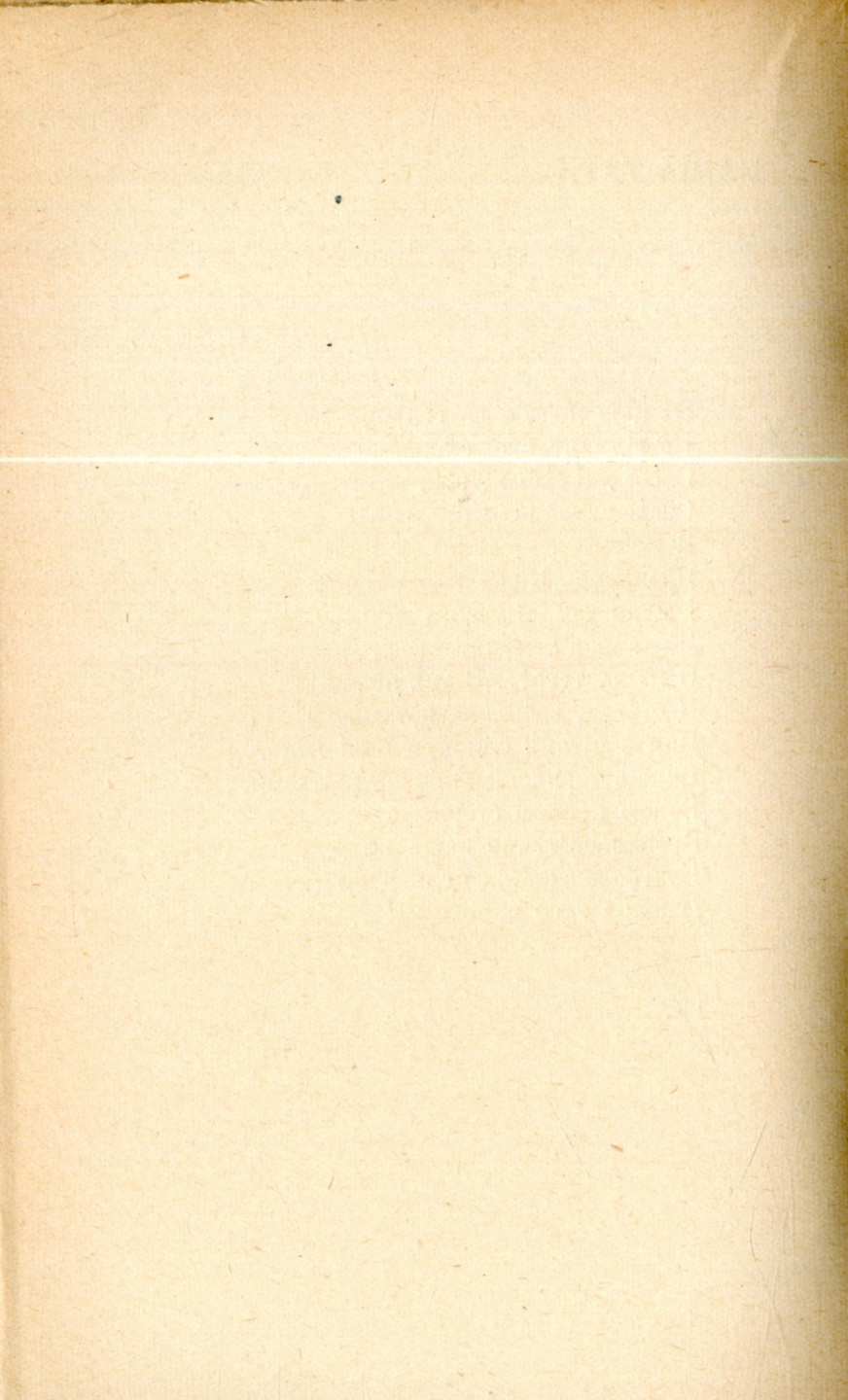
Ні, не дарма!.. Наше серце палає,
Хочеться жити, боротись з всіма,
Хто нас в дорозі до правди спиняє.
О, не даремно та сила буяє,
Ні, не дарма!

1906

НАША ТУГА

За ціле щастя, за скарби
Не віддамо свої скрижалі —
Свої давньої журби,
Свої тихої печалі.
В тяжких злигоднях, у ярмі
Вродилась Пісня наша з неї,
І мури темної тюрми
Жахались темряви свої.
О наша туго!.. З тих пісень
В степах, заораних катами,
Нам з пільми блиснув Волі день,
Вінець терновий вкривсь квітками,
Водою повною сторік
Зросилась тучно наша нива, —
Благословенна-ж будь навік,
О наша туго чарівлива!..

1919

Усміх Міста

П'яні ритми

Не ніч, а птах, як чорний птах,
Крилами тихо має,
І чорний крик, мов чорний жах,
Над містом скрізь літає:
То ніч, як птах, як чорний птах
Од ран тремтить, здихає.

Шепоти ночі надземні
Сіють бажання таємні,
Всюди розмови і стриманий сміх:
В квіти огневі кохання
Ніч убірає страждання,
Розпач, злочинство і гріх.

Не ніч — кошмар, страшний кошмар
З огневими очами,
Розлито скрізь отрути чар,
І сміх брентить сльозами.
Не ніч — кошмар, страшний кошмар
Увіч з живими снами.

Справляє свято май.
Горять огнів гірлянди...
— „Дівчинонько, стривай!
В руці твоїй троянди?
Та чом же плачеш ти,
Як сміх лунає всюди
І щастям повні груди?
Прости мене, прости,
Пречистеє дитя!
Ти продаєш любов
І в реготі життя
Шукаєш забуття?...
А на трояндах — кров,
На сих трояндах кров...
Так геть же маску Арлекина!
Твоїх троянд я не куплю:
Серед юрби свої коліна
Перед тобою підхилю!...“

Не ніч, а гад, отрутний гад
Сичить по-за кутками:
Він любить гук і п'яний чад,
Вино, жінок з квітками.
Не ніч, а гад, отрутний гад
Тут владарем над нами.

— „Панночко, панночко в білому!
Линеш назустріч ти серденьку милому?
Біла, як хмариночка
Плинеш у юрбі...
Стій! одна хвилиночка, —
Щось скажу тобі!
Неба ясного усміх досвітній
В твоїх очах,
Ранок рожевий, ранок привітний
В твоїх устах.
Радість безхмарну, щастя безмежне
Несеш для всіх...
Чом же ридає серце бентежне,
Як всюди сміх?...
Панночко в білому, в душу твою
Гостю непрохану —
Думку сполохану
Кину свою:
Ти-ж непокійную заколисай...
Панночко в білому!
Серцю зотлілому
Помочи дай!...“

Ясні очі
В пільмі ночі
В искрах сміху занялись!...
Думи-звіри,
Як вампіри,
Знов у серденько вп'ялись.
Чад весільний,
Божевільний
Опановує юрбу...
Де-ж полину,
Де закину
Сум пекучий і журбу?
Сиротою
Самотою
Серед гомону стою
І не знаю,
Де сховаю
Тугу-гадину свою.
В гамір, згуки
Кину муки
Неподужний свій тягар,
Щоб залити,
Щоб згасити
Серця власного пожар...

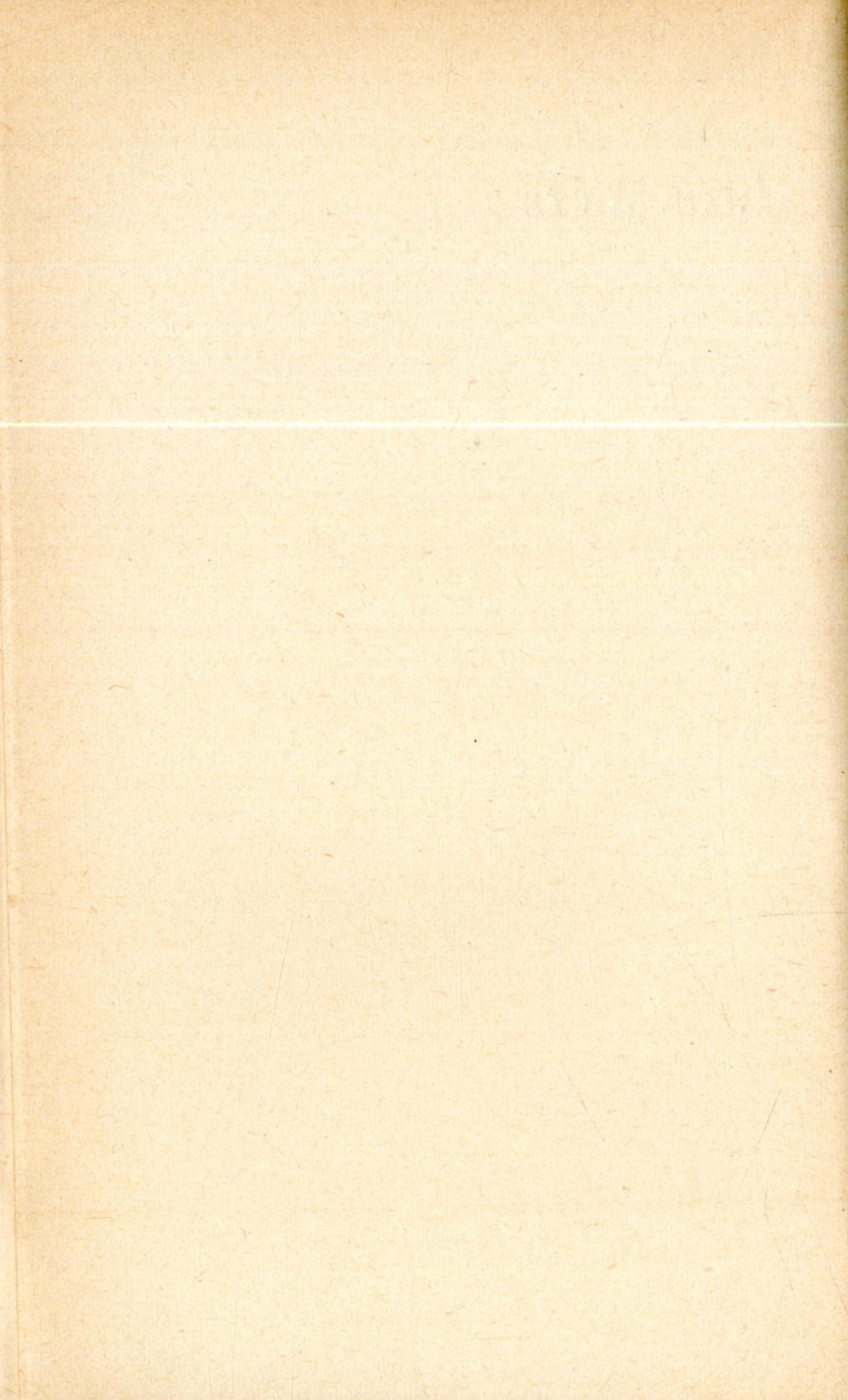
Не ніч, а блиск, як сонця блиск!
В проміннях бенкет дикий.
Дзвенять чарки. Рухливий тиск
Шаліє од музики...
Не ніч, а блиск, як сонця блиск,
Стрибає сміх, лунають крики...

Плавко гойдаються постаті білі, —
Вальса чарівного носять їх хвилі.
В очі нестримнеє сяє бажання,
Щастя жагучого прагне кохання:
В вихорі п'яному чаду і світла
Квіткою буйною пристрасть розквітла.
Тілові млосному тісно в убранні, —
Нудяться постаті в зайвім стисканні!...
Скинути-б, скинути їй в танці оргійнім
Впасти знеможеним в щасті подвійнім!...
Плавко гойдаються постаті білі, —
Вальса чарівного носять їх хвилі...

Вакханка ніч своїм богам
Побожно вміє послужити...
А я стою серед кольон,
Як той оганьблений Самсон, —
Благаю серце не тужити...
Коли-б я міг сей пишній храм
Усім на тім'я повалити!!...

1913

Діти Міста

Вулиці... Падають злими ударами
Ваяко на голову хаос і грюк.
Сунуться тіні тремтячі примарами,
Клаца зубами камінними брук.
Вулиці... скільки їх!.. Годі доріженьки
П'яному тяжко додому шукать!
Ншоть, не держать підтоптані ніженьки...
Сяду десь осторонь, годі блукать...
В серці не мовкне зануда глибокая.
Зляканим оком моргає ліхтар.
Кшш ви, малеча весела, жорстокая! —
Дайте приспати проклятий тягар.
Регіт... А очі... то неба блакитного
Щедро розкидано блиск і скалки,
Втіхи бурхливої, щастя привітного
Сяють, сміються, тремтять зіроньки.
Хто запалив їх у бруді мерзенному,
Мов серед площі офірні огні?
Кинув хто Молоху-Місту шаленому
В дар самоцвіти коштовні, ясні?..

II

Нічка дрімливая,
 Нічка пестливая —
     Мати кохання —
 Роскоші, пестоців,
 Любоців, лестоців
     Родить бажання.
 В'ються, мов фурії,
 Думи понурії,
     В тілі знемога,
 Туга клубочиться,
 Місто регочеться —
     Пересторога!..
 Марно! Незнаная,
 Люба, кохана
     Влада змагає,
 Чаду любовного,
 Щастя гріховного
     Серце[?] бажав.
 Нічко жагучая,
 Хвиле блискучая!
     Ні! вже не спати!
 Дайте-ж обнятися —
 З щастям спізнатися
     І — хоч сконати!..

Ш

В темну нічку аж до ранку
Ніжний голос не вгавав:
Тихомрійну колисанку
Все співав, співав, співав.
Мати-ж де?.. Не роздягалась
І заснула у кутку:
Добре, певне, підтопталась
Десь на бенкеті в танку.
Сни літали... Голод глухо
Скавулив прибитим псом,
І ловило з жахом ухо
Регіт Міста за вікном.
До обіймів рученята
Простягалися в огні,
І палали оченята,
Мов ті зорі весняні.
Мати спала. До світанку
Ніжний голос не вгавав...
Мерхли тіні... Колисанку
Він співав, усе співав...

IV

„Люлі, дитинонько! матінка спить,
Спить твоя й доля-нероба,
Та не заплющу очей і на мить
А, твоя мати — Хвороба.

Люлі, дитинонько! матінка спить...

„Я чарівниця! Я пригорну,
І приголублю, й навію
Щастя безкрає довічного сну,
Я небуттям оповню...

Люлі, дитинонько! я пригорну...

Щастя за муки!.. Гаснуть огні,
Серденько-ж в тебе палає...
Дай приторкнутись до нього мені:
Засне і — муки немає!..

Люлі, дитинонько!.. гаснуть огні!..“

V

Затихла колісанка. Ніч в-останнє
Махнула ще знеможеним крилом.
Зухвалий День услід їй, на прощання,
Вже розпочав пекельний свій псалом.
Свій сміх страшний тамуючи сльозами,
В танку шаленім крутиться Життя,
І лічить Смерть холодними очами,
Що Ніч дала без жалю й каяття.
Одна, другая... безліч!.. Тихі дзвони
Ридають думно в куплених сльозах,
І в Міста гимн страшний свої прокльони
Вплітає чорний Сум і мертвий Жак.

VI

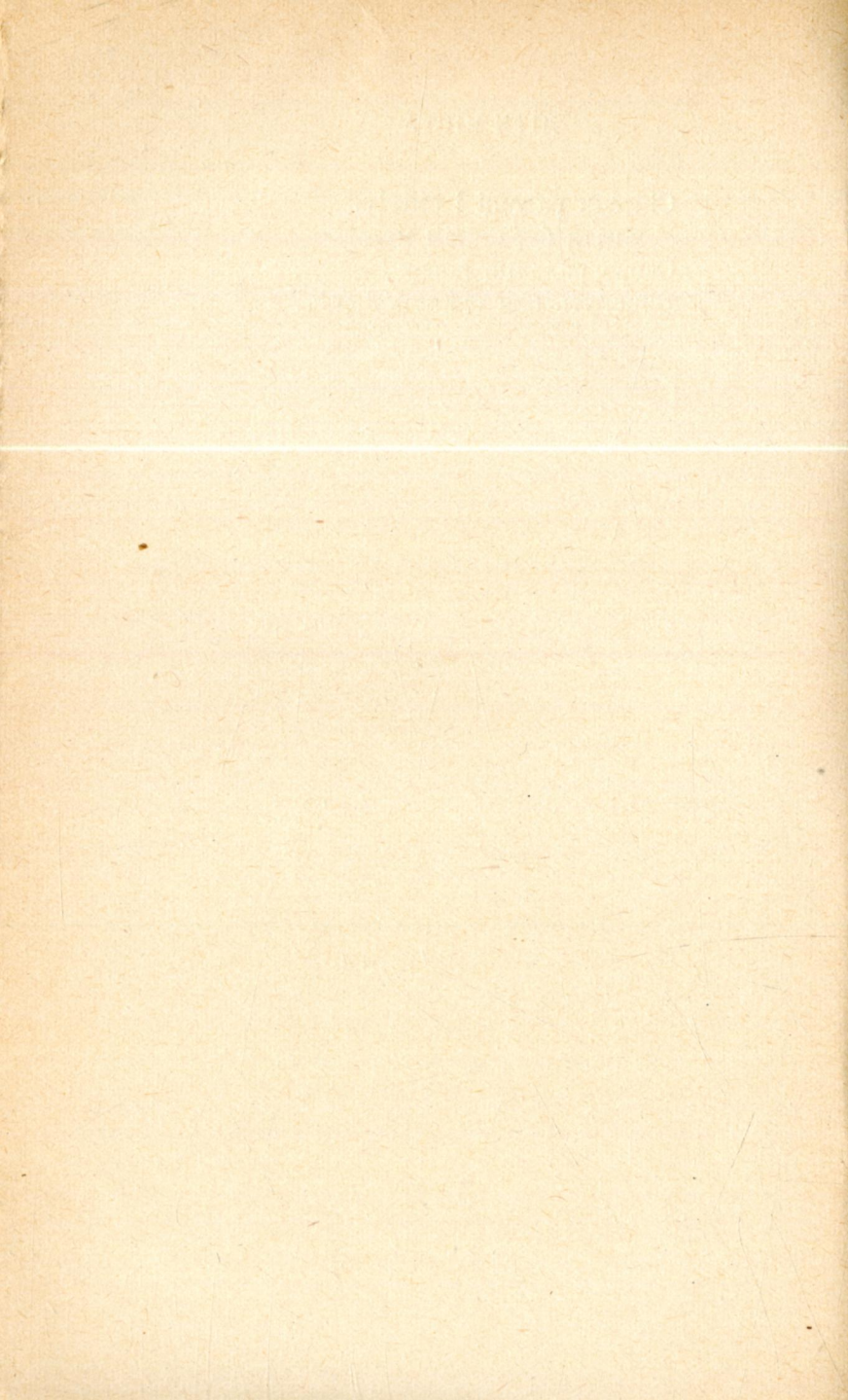
Що се? що се?... В п'янім сні
 Чорні привиди нависли,
 Душу шарпають мені,
 Мутять розум, серце стисли.
 Тяжко... „Смерти!..“ — навісна
 Квилить туга... Сміх лунає...
 Хто-ж, як давить ніч страшна,
 Буйну радість розсипає?!...
 Ах, се діти... Й знову день
 У душі моїй яснє,
 Повно знову в ній пісень,
 І надія серце гріє.
 Хай лякає Міста жах,
 Смертю дихають низини,
 Хай святкують на верхах,
 Що затихли хуртовини —
 Серед смерти, у багні,
 Ще не всі зав'яли квіти,
 Ще не згасли всі огні —
 Коли-ж ні, то будуть жити!
 Загартована їх міць
 Тліє в іскрах, ще незнаних,
 І в пожежах блискавиць
 Спалахне серед обраних.

ДІТИ МІСТА

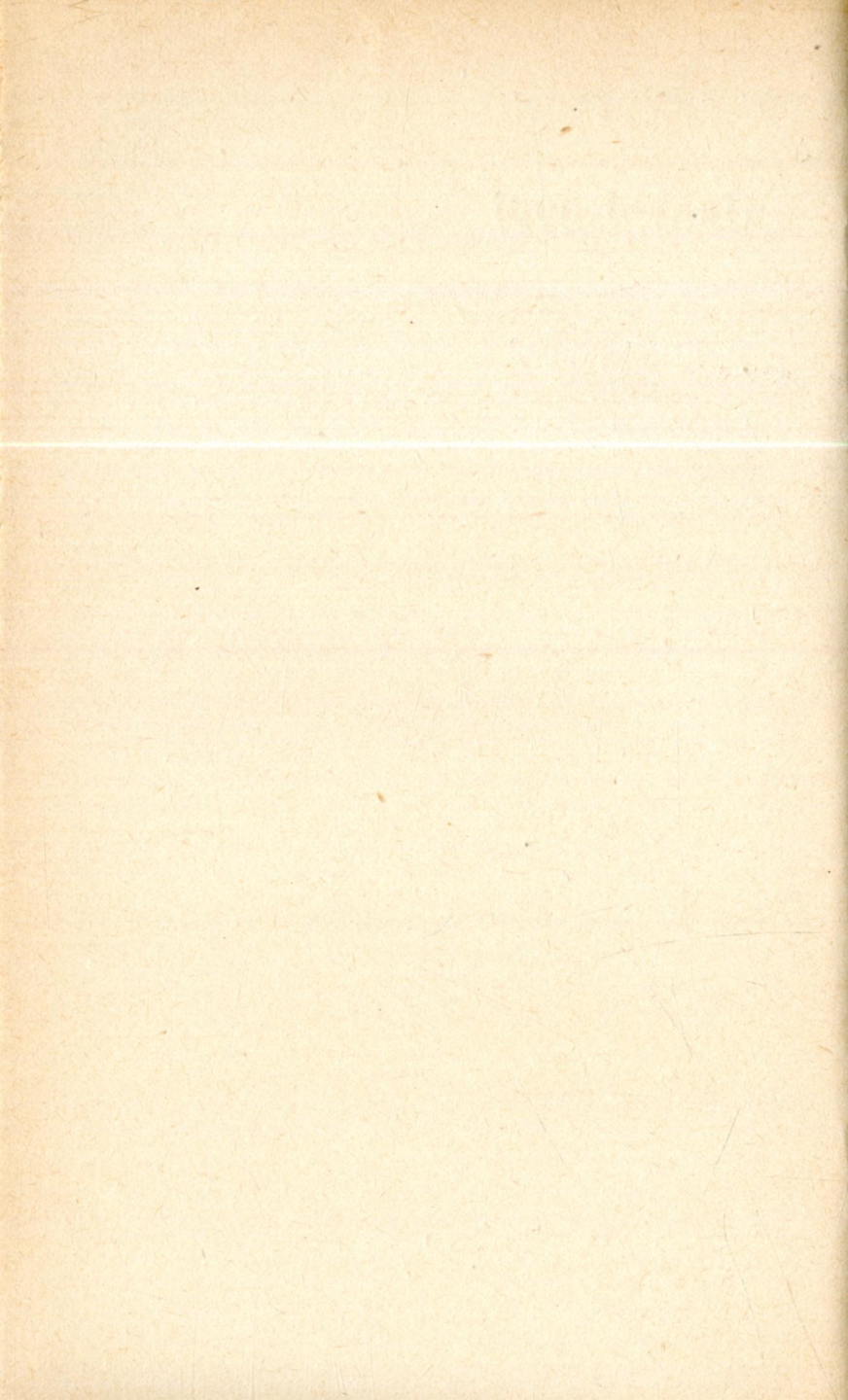
Сійте-ж радощі і сміх!..
У життя бурхливім морі,—
Скоро радощів нових
Блиснуть вам огнисті зорі!..

1913.

Падучі зорі

ПАДУЧА ЗІРКА

I

Віє сном ласкава нічка,
Сном жаданого спокою...
    Плеще річка...
Ген блискучою стягою
    Підо мною
Хтось на хвилях, чи на дні,
Засвітив свої огні.

Мій погас... зануда сіра
Точить серце гробаками,
    А зневіра
Душу виїла думками —
    Ворогами.
І лишилось од життя
Сну бажання й забуття.

Ах! заснуть в захистнім місці,
В прозорних, хистких глибинях,
    Мов в колесці!..
Буду-ж вільним у хотіннях! —
    В баговіннях,
У обіймах тихих хвиль,
Я приєплю скорботу й біль...

II

Вибухи сміху блискучого,
Гамір, музика і рух —
Відгомін міста гнітючого
В прірву стрімку немінучого
Пхає знеможений дух.

Мукою, жахом, отрутою
Віє із пітьми низин...
Хто-ж туя думоньку, скутую
Розпачем, злобою лютою,
Втищить manoю одмін?!...

Тільки хто дужий мерзотою —
Звір або влєсливий плаз —
Серце не крає скорботою:
Душу поганить бридотою
Й щастям пишає що-раз.

Де-ж він — той щастя загального
Віщій натхнений співець?
Де він, життя ідеального
В бруді ладу соціального
Впевнений, гордий творець?...

ПАДУЧІ ЗОРІ

Будьмо як зорі падучії
В колі шляхів світових:
Стративши сили горючії,
Згасимо рештки блискучії
В пітьмі просторищ німих!...

III

Віє сном ласкава нічка,
Надять-кличуть темні хвилі...

Плеще річка...

Крила смерти мають білі —

Любі, милі...

Мить — повітря... Стогне міст...

Ген упав зів'ялий лист...

1913

ЕСПАНКА

I

Чорний блиск жарких очей,
Пітьма кучерів гадюк...
Ох, не спатиму ночей,
Не спію солодких мук!

Мармур плеч, лілеї рук,
Лебединий шиї згин —
То — один чарівний згук,
То — гучний акорд один!...

Як закрутить буревій —
Дикий танець кастаньєт,
То зарік зламає свій
І святий анахорет.

Гнеться-в'ється дивний стан,
Як в міжгір'ях Гібралтар,
Ледві дихає шантан
Під гіпнозом рухів-чар.

Захват, спека, блиск, екстаз!...
В тілі холод, в тілі приск...
Рух останній — стала враз, —
Занімів в нестямі тиск.

Вибух оплесків і гук,
Дощ барвистий із квіток,
Брязкіт шкла, шалений стук...
„Ще раз! Ще раз!“ — ремство, гнів...

II

Реве шантан. Спокійною ходою
На виклики виходить чарівниця,
Погордлива, прекрасна, мов цариця:
В привітний усміх свій, в легкий уклін,
    Вкладає стриманий проклин,
    За вдячність прийнятій юрбою.

І крила радощів ясних підтято
В душі моїй... І з острахом гнітючим
Знахожу тайну в погляді блискучім:
Величний дар корити всіх собі
    Нести на послуги юрбі —
    Кому сих мук не забагато?!...

1913

ОРГІЯ

Ми в царстві забуття... Сліпучими огнями
Всю ніч палатиме веселій баль!..
Задушливий туман повисне над столами,
Заплаче за дверми старенькая Мораль.

Нехай квилить, своє в прокльонах топить горе,
Загиблим душам хай вичитує про гріх, —
Нас жде вино, як кров, як золото прозоре,
І довгий ряд знадних, хвилюючих утіх.

Сіяючи навкруг своєю наготою,
Гірлянда з чарівниць звивається в танку,
І п'яная жага, обнявшись з красою,
Хвилює кров, несе нам радість гомінку.

Похмурий глузд туманом забуття похмільним
Солодка знемога міцно огорта,
Палають погляди жаданням божевільним,
І поцілунків ждуть присмаглії уста.

А за стіною десь оркестр напів-заснулий
Ридає ще, немов далекий моря шум,
Мов реквієм душі забутий, проминулий,
Залитий хвилями нових, веселих дум.

— „А ти, красо... чому як квітошкa прив'яла,
Коли навкруг пишав все, мов райський сад,
І ніч палка чарує безліччю принад?..
Що бачу я? — сльоза на білі груди впала?..

Схились сюди! Ось глянь: шаліють од нестями
Усі, хто вмiє пити із келиху життя...
Навіщо-ж сум?.. Що краще є од забуття?
Куди-ж думки летять твої звідсіль?..“
— До мами...

1913

ВСЕ, ЩО ЛИШИЛОСЬ

З шумливих заль, блискучих і принадних,
Тебе жене болючий сум весни:

То він, похмурий привид твоїй,
Із давніх мрій, зів'ялих, безпорадних,
Плете свій глум і розганяє сни —
Сни забуття в душі твоїї...

Зітхає ніч... Шепочуться каштани...
В таємних снах тополі зацімліли...

В душі сміється чорний сум,
Що не болять коханням серця рани,
Що почуття навіки спопеліли —
І тисне жах холодних дум...

Не треба-ж сліз!.. Нехай цікавий сміх
Не осквернить утраченого раю

Весни, кохання, бурних гріз.
То молодість у чарах весняних
Прокинулась, оганьблена, в одчаю...
Лови-ж сю мить... не треба сліз...

Лови сю мить без дум і без вагань:
Нехай в душі хвилиний, пізній сон
    Огнем кривавим спалахне!
Сплети в устах з понесених страждань,
З пекельних мук огневий свії прокльон
    І кинь на свято весняне!...

1914

ШЛЮБ

Зелений яр з березами на схилі, —
Такими чистими, що хочеться ридать, —
З струмком на дні, де буркотливі хвилі
Не знають сну і вічно гомонять, —

Люблю його, своє захистя незрадливе!
І в час нудьги, як серце тисне жаль,
Лишаю оддалік я місто гомінливе
Йї несучи туди приспав свою печаль.

Зелений яр сьогодні незвичайний;
Хисткий туман колишеться на дні,
Ховаючи обряд незнаний, тайний
І постаті понуро-мовчазні...

— „Спіши, — я чую, — схід вже паленіє,
Мов білий птах, тріпочеться туман,
Вона-ж стоїть, чеканням серце нїє,
І смертная жага хвилює стан...“

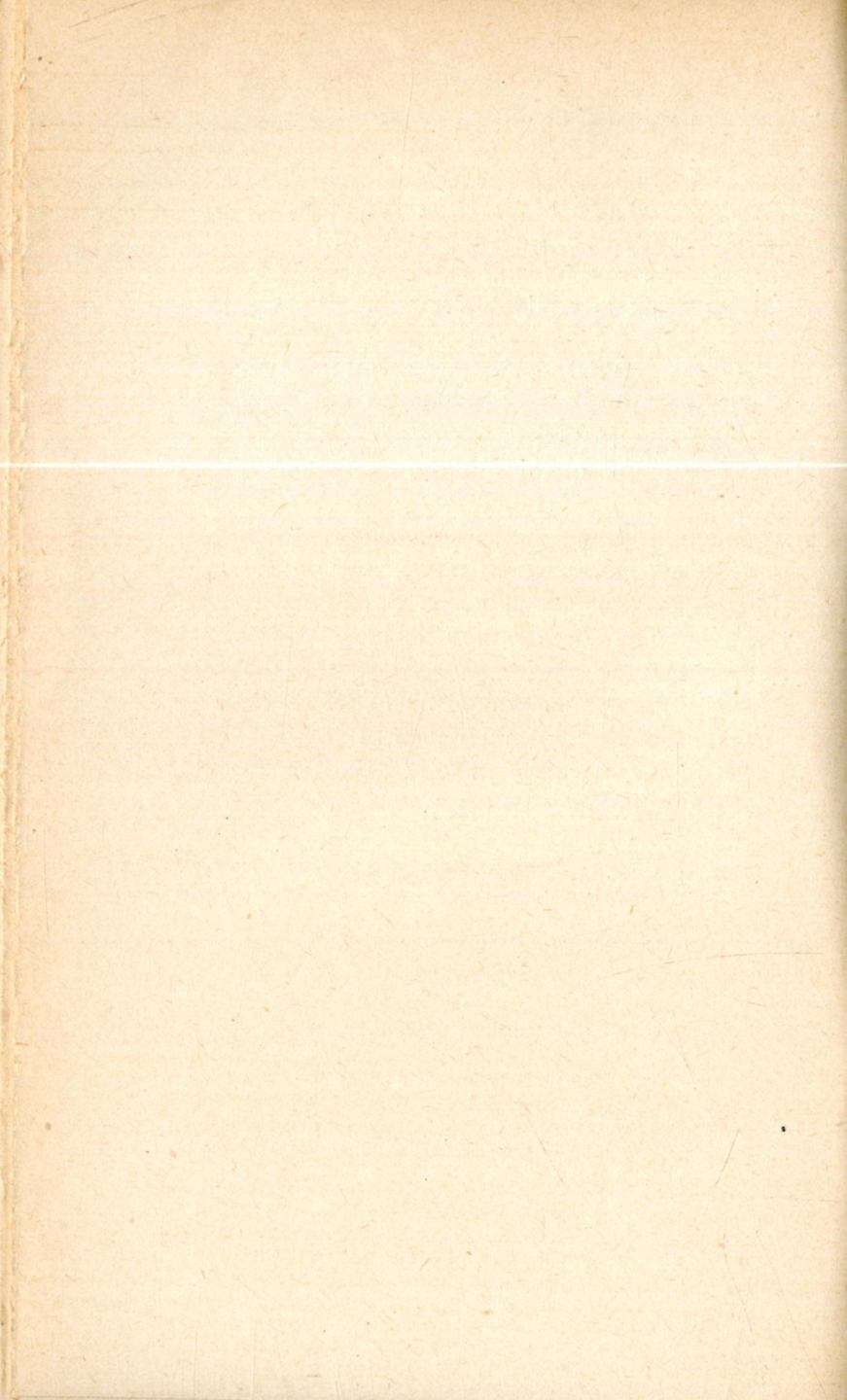
То чорний стовб, піднісшись із туману,
У небо кидає свій крик німий,
Щоб поспішав вести свою обрану
До шлюбу стать недбалний молодий.

І поклик той був певний, недаремний:
Як тінь минулого, як смертний жах,
У парі став прекрасний гість надземний —
Блідий юнак із усміхом в устах.

Скінчився шлюб під гимн страшний мовчання.
Здрігнувся кат, тремтів од жаху піп...
Цікавий крук вгорі, серед сяяння,
Блиснув крилом, мов чорний смолоскіп.

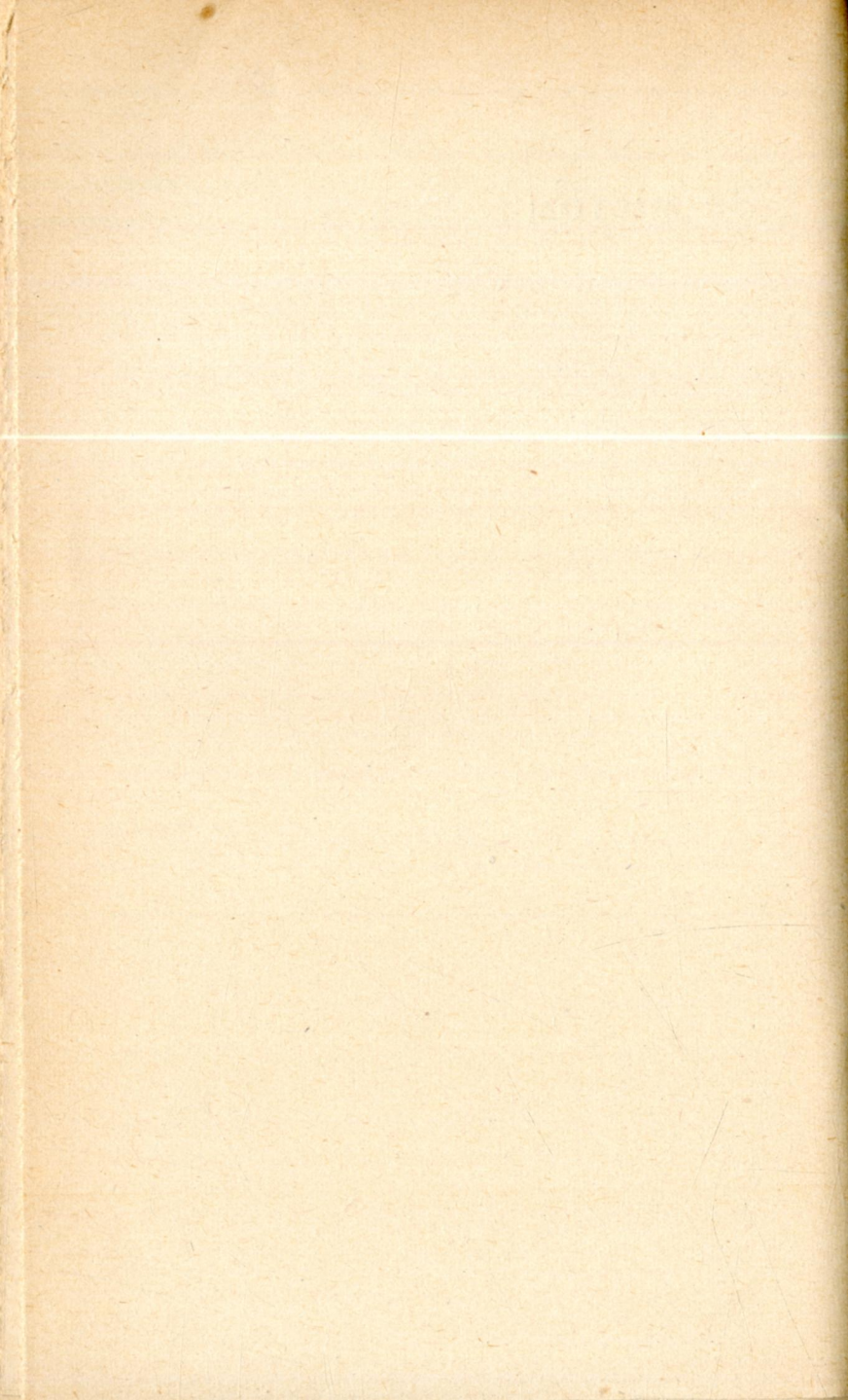
Заворушились постаті в кашкетах, —
В душі отрутним гадом вивсь проклін...
Промінням сонечко сміялось на багнетах,
І ранковий із міста линув дзвін...

Зелений яр... Розпачливо на схилі
Розлукою з подружжям молодим
Ридають ще світилки ніжно-білі —
У тім яру за містом гомінким..

За містом

I

Благословенні будьте ви, смарагдові лани,
 Надії праць кривавих і ночей безсонних!..
 Як вільно тут!—І золоті дитинства сні
 Зринають піснею з душі глибин бездонних.
 У морі золота купаюсь вільно знов,
 Захватним поглядом пірнаю у блакиті,
 Сріблястій хмарці шлю привітнеє: здоров!
 Здіймаю крила знов—пошарпані й підбиті.
 Незримий жайворон в натхненій самоті
 З повітряних висот безмежність спозирає
 І з серця повного на струни золоті
 Гігантських арф—рясні перли розсипає...
 Та... давить воля ся... і тяжко голові...
 Чарівний бренькіт арф пекельний будить
 спомин:

Кайданів чую в нім я дзвони вікові,
 В душі тамую гнів—на пісню ту відгомін...
 Так, вільно тут у сих просторищах... конать!
 Ніхто не потривожить смертного дрімання.
 Ах, розбудить, розбить-би вихорем проклять
 Приспані простором покору і мовчання!..
 Урвався бренькіт струн. На поле впала тінь.
 Шикуює військо хтось на обр'ях зелених.
 Злорадий погляд свій втопляю в далечинь:
 О, не самотний я в своїх думках шалених!..
 . . . . .

II

Гуркіт грому розітнувся.
З ляку жайворон метнувся.
Шепче мрійная діброва:

— „Страх!“

Шелестить трава шовкова:

— „Жах!“

І схвильована нива

Квилить з вітром: „Буде злива!“..

Бог могутний, громовладний

Кида в простір крик відрадний

Перемоги,

Чорні крила розпинає,

Срібні стріли розкидає,

Грізні хмари розсилає

В три краї, на три дороги!

Скачуть коні чорногриві,

Крешуть іскри миготливі.

Мають високо знамена.

Душу тішить міць шалена!

Бій почався, — в бурній зливі

Все змішалось... Гей, гуля

Небо, простір і земля!..

. . . . .

Ш

І знову сонце. Знов пісень
Прадавній сум в просторах гине
Без вороття,

Чи ніч спаде, чи встане день,
А горе лине, лине, лине
До небуття.

Немає меж... Кричи, ридай,
Рви серце муками, стражданням —
Усе дарма!

Безмежність стріне твоїй одчай
Байдужим холодом-мовчанням:
Вона — німа!..

Назад! Туди, де океан
Надлюдських мук хвилює в ямі
Тісній, брудній,

Де, у чаду кривавих ран,
Пісні — прокльони у нестямі
І поклик в бій.

Назад! Туди, де в межах стін
Огонь ненависти не гасне!..
Він спалахне,

Він збудить гвалтом дужий дзвін
І вихор мрії про щастя ясне
В серця жбурне.

Під тиском їх впадуть вони,
Давно розхитані твердині —
Вони впадуть!

І сі безмежнії лани,
Мовчанням скутії пустині,
Піснями волі оживуть.

1914

З весняних настроїв

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

Я І СМУТОК МІЙ

Всю ніч зо мною сум болючий мій,
Сопутник-друг блукань моїх безцільних.
Нам весело у парі мовчазній,
Де-б не були ми — двоє нероздільних.
Та давить нас нудьга похмурих стін,
А книги сі — живої думки препарати —
Вже виглядом самим наводять сплін
І геть женуть з набридлої кімнати.
З портретів дивляться докором нам услід
Славетних діячів померхлі очі.
Нас душить сміх... Ще мить — і пішохід
Вітає нас весняним чаром ночі.
Куди?... Та все одно — аби звідсіль!
Ось нам шепоче дощ свою таємну казку,
Мов знахор той наврочений тамує біль
Або зашпигує уразку.
Блакитним савом шипить ліхтар.
Бренять на вітах перли сліз весняних.
Проваллям чорним нудиться бульвар
І в пільмі гасить спів мелодій ресторанних.
Схилившись до колін, заснув візник...
Забувши присягу і обовязок,
Одну із фей нічних обняв городовик
І шепче їй про чар весняних казок.
Ображений у найсвятіших почуттях,
На них наскакує ретельний
Дозорець-педагог... Кричить: „Розпуста!
Жах!“

І з подругою в кабінет готельний
Спішить спасти порушену мораль
Під регіт вулиці і глузування.
І тихо знов...

Всесвітня етуаль —
Весна-красна — корить всіх співами кохання
(Програми їх не знають заборон!):
І старця, й буржуа, і проститутку,
І, повную чеснот, достойнішу з матрон...
Куди-ж подітись нам, мій любий смутку?
Розтанути в юрбі?... В душі пустій,
Де з почуттів засушених зробивсь гербарій,
Чи-ж викличем ми відгук весняний
Заснулих там чудово-ніжних арій?...
Світає вже... Спізнілий десь автомобіль
Кричить назустріч дневі ревом п'яним.
З кавярень віє пахом пряним...
Встає рожевий день.

Ходімо й ми звідсіль:
Заснемо дома від турбот
Та, пригадавши свій громадський обов'язок,
Поринемо в утворення чеснот,
В які й останній ідіот
Не вірить у чаду весняних казок.

НА СВІТАННІ

Я знов самотний... Смуток мій
Заснув знеможений блуканням
  В душі моїй.
Як пусто скрізь перед світанням!
І тільки крок мій запізнілий
Бульвар трівожить опустілий
Та серце піснею-риданням
  Заснулий будить сум —
  На муки й глум...
Зо мною плаче хтось?... Ах, ні!
В гущавині старого саду,
  В німих пустелях,
Свою досвітню серенаду,
  Свій гимн весні
Видзвонює в чарівних трелях
  Співець кохання.
Ніхто не слуха... Тільки я
Свої утримані ридання
Вплітаю в трелі солов'я...
Я кличу знов загублену весну,
Я ятрю знов криваву рану,
І молодість свою кохану
Благословляю і клену:
  Немає сил мовчать,
Утримать серце, щастям п'яне!...
Хвилини йдуть...
  Гей, час кінчать!
Небавом місто хижє встане —

І співи щастя, мук, любови
Заглушить гамір ярмарковий...

. . . . .

Ось він іде, наш вартовий:
— „Ідіть вже спати! Сором, пане, —
Ви п'яні!“ — Я? О, Боже крий...
Не я, мій кате, — серце п'яне...

1914

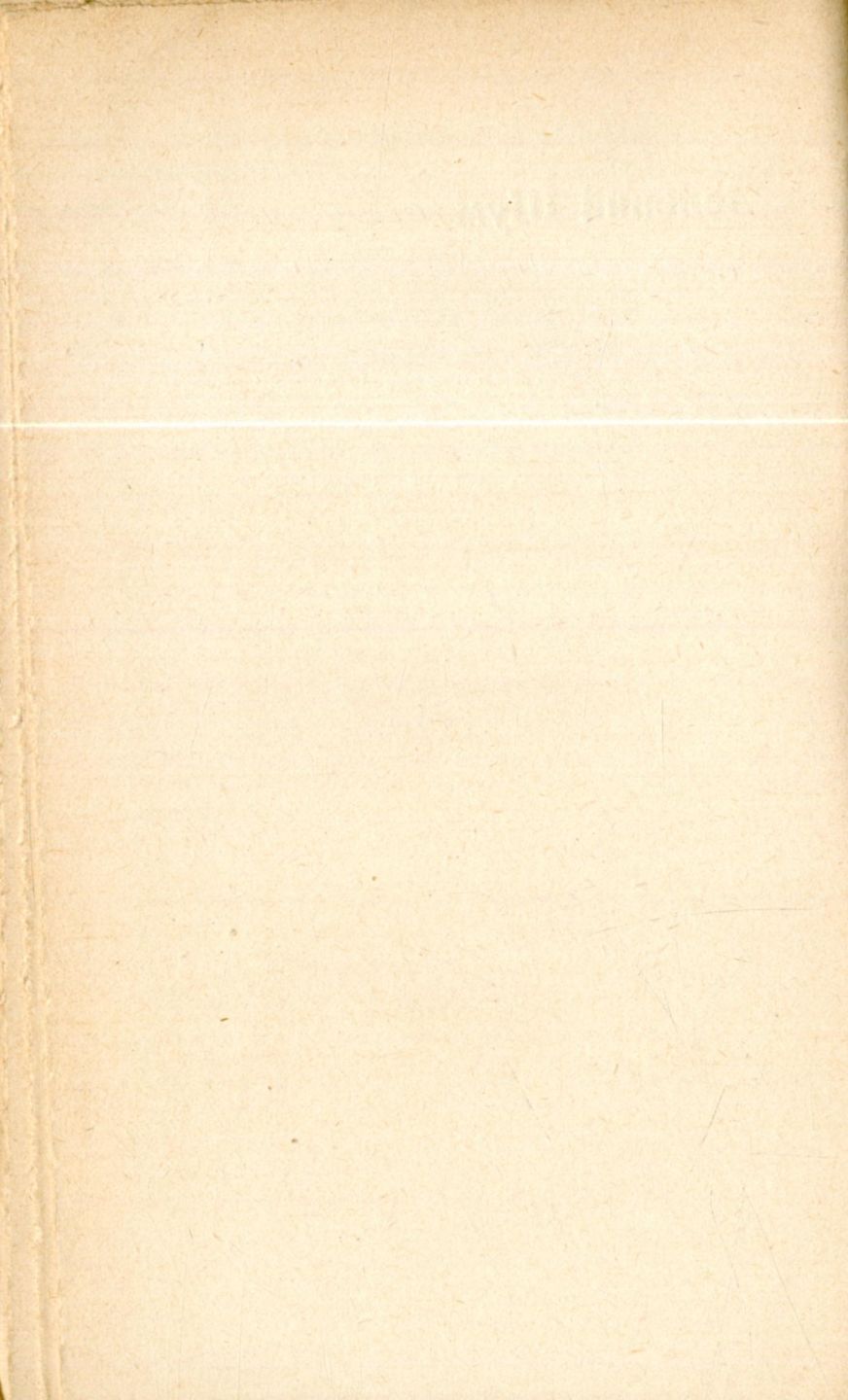
В ТУМАНІ

Юрба і я... Ми плаваєм в тумані
Напів заснулих улиць. Угорі,
Мов одноокії потвори, ліхтарі
Свої нам шлють усмішки тмяні.
Сміється місто реготом копит,
Що зрине враз і десь замре поволі,
Мов бурний спогад давніх літ
Про давні радощі і болі.
А небо плаче в унісон
З душею й серцем... Ті ридання
Жахливо мовчазні, —
Немов у сні
Під стогін здавлений, тяжкі зітхання
Душа моя справляє похорон.
Їх чую тільки я та... панна
Чужа, незнана,
Хвилинний друг самотників нічних...
„Чому так кинулась від мене?..
Нестямний жах урвав твій штучний сміх
І стиснув серденько шалене...
Ха-ха! угледіла зненацька панна,
Що ятриться в душі моїй кривава рана?..
Ха-ха! не рана, ні — кохання то мое,
Мій скарб над всі скарби коштовний!

Тому й екстаз мій молитовний
Так гостро вразив серденько твоє,
Одбившись жахом у очах.
Хитнулась набік ти, мов п'яна,
Мов і твоя розкрилась знову рана —
Вся в квітах і сльозах,
Як то було давно колись...
Палало серце, розум кволий
Вжахнувся розкритої безодні...
Ми хутко розійшлись,
Щоб більш не бачитись сьогодні,
Щоб більш не стрінутись ніколи.
Ти понесла невідомо куди
Отруту спогадів нежданих,
А я — кошмар солодкої нуди
І муку образів коханих...“

1915

Зелений Шум

МРІЯ ВЕСНЯНА

Чи знаєте ви весну на Україні?
Що рай — се витвір розуму й брехні!
Ви на моїй побудьте батьківщині —
Там справжній рай, не в казці і не в сні.

Нехай усі, чия буяє іще сила,
Моїй царівні кидають: розгни! —
Зелений Шум розпростає їй крила —
Зелений Шум воскреслої весни.

Скінчиться й нам ганебне вигнання
І злинемо туди, як журавлі...
Єдине щастя нам за всі страждання —
Торкнутися до рідної землі!..

1920

НЕ ОШУКАЙ

Не ошукай...

Як зацвітуть на луках квіти,
Як запишає темний гаїт
І сміх доокола розсиплють діти, —
О весно, знов не ошукай!

Не зачаруй...

В душі оновлені бажання
Зеленим Шумом угамуй,
Приспи, згаси весильний пал кохання
І щастям знов не зачаруй!

Нехай, нехай

Зелений Шум твій сни розвіє,
До бою збудить Рідний Країт...
О весно золота! О ясна мріє,
Не зачаруй, не ошукай!..

1920

ХВИЛЯ

Хвиля рине, тихо лине
    В шумах гине...
Хто-ж ніжніше, ніж ті шуми,
Заколише мої думи,
В хвилі білі їх оберне,
Десь поплине і — не верне?..

Тяжко, хвилі, важко, милі,
    У знесиллі!
Заспівав-би — плачуть струни...
Розігнав-би у буруни
Співи-гніви, крик шалений,
Обернув-би в Шум Зелений,

Над степами, над ланами
    Од нестями
Знов грозою розітнувся-б,
В дикім бою захлинувся-б,
Впав-би, спав-би примиренний...
Де-ж він, де він, Шум Зелений?

1920

НАДІЇ

Ідем на луки по квітки, —
Тут душно так і важко,
Гнітять докучливі гадки —
Гнітять так тяжко...

Ох, не багато нам квіток
Цвіло в житті суворім!
Ще й досі слід од колючок
У серці хворім.

Ідем на луки по квітки,
По те чарівне зілля:
Не все-ж на світі будяки,
Бур'ян, бадилля...

І може там весняний Шум
У душах збудить мрії,
Розіб'є тиск старечих дум,
Зміцнить надії...

1920

ТУМАН

Я не люблю днів туманних
Весняних:
В душі моїй так багато,
Так щедро сонця на свято
І запашних квіток.

Чому-ж туман горне ранок
В серпанок?
Сей сірий тон — тон жалобний,
І сум у серці надгробний, —
Воно-ж життям кричить!

Гей, де ти, де, сонце ясне,
Прекрасне?
Співай, дзвони по-над сумом
Могутним Зеленим Шумом, —
Нехай сміється світ!

1920

ДОЩ

Як тепло плаче ніч весною
І тихо-тихо,
Немов гарячою сльозою
Вітає знов прихід покою,
Навік ховає лихо.

Як тепло плаче ніч весняна,
Мов мати бідна,
Що заживе кривава рана,
Що знов вернулась довгождана
Її дитина рідна.

Як тепло плаче ніч у квітні,
Що прийде ранок,
І сонця проміні привітні
Розбудять Шум, пісні новітні
У radoщах веснянок.

1920

ВЕСНЯНКА

Гей, сонце! он їдуть татари
По ясир, по ясир.
Гей, ясне! поглянь із-за хмари
На той мир, на той мир, —

Чим він буде ратуватись,
Щоби ворога спекатись,
Щоб не бути в полоні,
Коли красно на весні!

Гей, весно! аж то не татари:
Здалеки, здалеки —
Гей, красна! — їдуть наші бояри
По вінки, по вінки.

Нум, дівчата, в дружнє коло!
Нум розхмарим біле чоло
І повернем наглий сум
В жарт веселий, буйний Шум!..

1920

НА СВЯТІ ВЕСНИ

Нас багато, нас багато
Позбіралося на свято, —
Хай же дзвонять веснянки!..

Ллються співи мельодійні,
Заплітаються оргітні
Грища, рухи і танки.

Скрізь картини іділічні
Будять настрої містичні
Молитовної жаги, —

Чи-ж стримають сі бажання
Божевільного кохання
Глузду сірі береги?

Щире сонце з високости
Розливає море млости,
Шум Зелений скрізь гуде...

Хтось таночок уриває, —
Годі!.. Серденько гукає:
„Де-ж ти, мила? де ти, де!“

1920

КОМУ?

Гей, зацвіли вишні
В садках зелених, коло хат!
Село в квітках,
Як в жертвених димах...
Якому богові офіри пишні
На бенкеті весняних свят?..

Гей зацвіли рожі
На лицях в тебе, на устах!
Ти вся в огні
Сияєш ночі й дні.
Кому-ж в тобі офіри красні, гожі
Палають в хвилі весняні?..

1920

НА ХВИЛЯХ ВЕСНЯНКИ

Руку, мила!
Годі туги, киньмо сум:
Розпростаєм дужі крила
І полинем, поки сила,
Де співа Зелений Шум.

Весно! збираймо квітки,
Весно! звиваймо вінки,
Співаймо веснянку
До танку!

В простір, люба!
Давить тут кривавий глум,
І гуляє смерть беззуба...
Не спіткає-ж нас там згуба,
Де співа Зелений Шум.

Вітре! пускаймо вінки
Вітре! на вільні хвильки:
Неси весняною
Водою!

Гарно, зоре!
Без турбот і чорних дум
Поринаєм в сонця море,
І на щастя на просторе
Нас несе Зелений Шум.

ЗЕЛЕНИЙ ШУМ

Сонце! прийшли козаки,
Сонце! десь ділись вінки...
Та ми не шукаєм,
Бо... знаєм...

Тут ми вільні...
Нум кохатись, братись нум!
На стискання божевільні
Хай пісні свої весільні
Нам співа Зелений Шум!

1920

НЕ СТРИМУЙ

Зеленого Шума
Не спинить задума
    Не згасить туги тінь!
Хай лине серденько:
То-ж щастя близенько, —
    О мила, в нім поринь!

Не стримуй бажання:
Як прийде кохання,
    То зрадить голова,
Бо пісню весільну —
Жагучу, всесильну
    Зелений Шум співа.

1920

У ХВИЛІ ВЕСНЯНІ

Зелений Шум — ясніші зорі,
Зелений Шум — пишніш квітки!
Душа пливе в незмірянім просторі
І творить знов лґєнди і казки.

Зелений Шум ще нам співає,
Ще шлях наш в зорях і квітках:
В твоїх очах він зорями палає
І племінем червоним на устах...

До біса все! хоч мить єдину
Нехай сміється й нам життя!
Цілуй, стискай, пали огнем без впину —
До щастя сліз, до мук, до забуття!...

1920

ВЕСНА

Весна!... Весна і Сонце —
І Сонце-бог прекрасний, молодий!
А в серці реквієм розпачливо сумний,
Як привид в очіх — жах німий...
Весна?.. О ні, ні! — Сон се...

Весняний буйний Шум,
Потоки з гір і ярь у полонинах!
А там — на згарищах, на скровлених руїнах,
Ридає хтось в забутих стінах...
Весна?.. О ні! Се — глум...

Весна в пташиних співах,
Земля на святі пишнім вся в квітках!...
Ах... круки ті, як рій на свіжих ще хрестах,
Яких так рясно по степах
І по заглухлих нивах!..

Весна?.. Пекельний жарт,
І сонцем тим сам Сатана сміється:
На святі веснянім, мов крук, регоче-в'ється,
А в серці збудженім снується
Кривавий знов азарт!..

1920

Величній пам'яті Пророка

Вставайте,
Кайдани порвіте
І вражою злою кров'ю
Волю окропіте!..

М. Шевченко.

Не знімайте тернових вінків
На святі Пророка:
Не погасли огні вівтарів,
Не затих похоронний ще спів,
Ще ридає десь туга глибока...

Не співайте пісень голосних
На святі жалоби,
Коли чути ще ворога сміх,
Коли дике злочинство і гріх
Ще справляють скрізь оргію злоби!

Наше Сонце криваво зійшло
В червоних туманах,
Пісню ранку співає нам зло,
Наше Щастя огнем розцвіло
У зловістно-блискучих оманах...

Трупом засіяно,
Снігом завіяно
Мертві поля,
Снами потворними —
Круками чорними,
Дикими сницями,
Вражими грищами
Снить і здригається Рідна Земля...

Співів не співано,
Сліз не проливано
За упокій:
Тиша подзвіннями
Журними тінями
Лине просторами,
Давить докорами,
Серце скривавлене вабить у бій...

Гей, не гоїмо давніх ран!
Встаньмо, хворий і здоровий, —
В руки меч! на вражий стан!
Ми заллемо рідний лан
Морем злої чорнокрови!

Позбираєм рештки сил, —
Ще всміхається нам Доля, —
Ми не спустим дужих крил,
І на заклик із могил
Встане славна наша Воля!

На шляху усе зметем, —
Не спинити з гір потока,
І на волі не мечем —
Словом тихим спом'янем
Ми Великого Пророка.

1920

ЗМІСТ

	Стор.
Кохання	5
Спогади	7
Пробудження весни	8
Кохання	9
Зустріч	10
У хвилях щастя	11
В чаду кохання	12
Finis	13
Сімфонія ночі	15
Серенади	21
Романси	29
К. К-вій	31
Ви не забули	32
Не проклинай	33
З квіток рожевих	34
Квіти	35
Хвилини щастя	36
Хотів я у серце	37
Згадки	38
Настрої	39
Доля	41
Весна	42
Ранком	43
Не ходи у сад	44
О. Ч-ській	45
Є. Я. О-вій	46

ЗМІСТ

	Стор.
Моїй коханій Жені	47
За що люблю.....	49
Ти любиш.....	50
Мрійник.....	52
Покора.....	53
На стриванні.....	54
Звій сльозу.....	55
Кинь у серце.....	56
Егоїзм.....	57
Чи знов тебе я пригорну.....	58
Думки.....	59
Зрада.....	60
Осінні настрої	61
Акварелі	75
Пейзаж.....	77
Змагання.....	78
Вересень.....	80
Берези.....	81
Осінь.....	82
Осінь	83
На весняний мотив	91
Зіма й весна.....	93
За теплом.....	94
Хмарно.....	95
Ранок.....	96
Перед грозою.....	97
Сад.....	98
Суша.....	99
Тихої ночі	101
На добра-ніч.....	103
Вечір у степу.....	104
Нічні згуки.....	105

ЗМІСТ

	Стор.
Над річкою	106
Уночі	107
Ніч.....	108
Марица	109
Безсоння	110
Над морем.....	111
Контрасти	113
Сльози і квіти.....	115
Людина.....	116
Трагедія творчости	117
Люди.....	118
Хотів-би.....	120
Немає сил.....	121
Надії.....	122
Наша туга.....	123
Усміх Міста	125
Діти Міста	133
Падучі ворі.....	143
Падуча вірка	145
Еспанка	149
Оргія.....	152
Все, що лишилось	154
Шлюб	156
За містом.....	159
В весняних настроїв	165
Я і смуток мій.....	167
На світанні.....	169
В тумані	171
Зелений Шум.....	173
Мрія весняна	175
Не ошукай	176

ЗМІСТ

	Стор.
Хвиля	177
Надії	178
Туман	179
Дощ	180
Веснянка	181
На святі Весни	182
Кому?	183
На хвилях веснянки	184
Не стримуй	186
І хвилі весняні	187
Весна	188
Величній пам'яті Пророка	189

65595

20к.

Зерб

ПРОВЕРЕНО
С/Ф. 1987

В 5.821/2

Черкасенко: Твори II

С. ЧЕРКАСЕНКО

(П. СТАХ)

ТВОРИ

II

КИЇВ · ВІДЕНЬ
ВИДАВНИЧЕ ТОВАРИСТВО
„ДЗВІН”

I 9 2 0